НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Фінансово-економічний факультет

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Спеціальність 072 – «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему:

«Механізм формування та використання оборотного капіталу підприємств в сучасних умовах»

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувачка IV курсу
групи 21.04/2 _____ Максименко Владислав
(підпис) Олександрович

Науковий керівник _____ к.е.н., доцент, Ковернінська Ю.В.
(підпис)

Робота допущена до захисту _____ д.е.н., професор, Бондарук Т. Г.
(підпис)

Київ 2025

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

Освітній ступінь – ***бакалавр***
Галузь знань - ***07 «Управління та адміністрування»***
Спеціальність – ***072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»***
Освітньо-професійна програма – ***«Фінанси, банківська справа та страхування»***

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування д.е.н., проф. Т.Г. Бондарук
_____
«24» жовтня 2024р.

З А В Д А Н Н Я
на кваліфікаційну роботу бакалавра
Максименка Владислава Олександровича

1. Тема роботи: Механізм формування та використання оборотного капіталу підприємств в сучасних умовах
керівник роботи: к.е.н., доцент Ковернінська Ю.В.
затверджена наказом по Академії від «24» жовтня 2024р. № 441
2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 25 травня 2025 р.
3. Вихідні дані роботи: законодавчі та нормативно-правові акти України, фінансову звітність ТОВ «НОВА ПОШТА», наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, а також статистичні дані та аналітичні матеріали з офіційних і відкритих джерел інформації.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які належить зробити):
   1) теоретичні основи механізму формування та використання оборотного капіталу підприємств;
   2) аналіз механізму формування та використання оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА»;
   3) вдосконалення механізму формування та використання оборотного капіталу підприємства в сучасних умовах.
5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, рисунки, діаграми.
6. Дата видачі завдання 04 листопада 2024 р.

Керівник _____
(підпис)

Завдання прийняв до виконання _____
(підпис)

Календарний план

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка про виконання
1.	Затвердження теми і наукового керівника кваліфікаційної роботи бакалавра на засіданні кафедри	24.10.2024	Виконано
2.	Опрацювання першоджерел по темі роботи	01.11.2024	Виконано
3.	Розробка плану роботи, методики та інструментарію досліджень	15.11.2024	Виконано
4.	Проведення економічних досліджень та їх аналіз	06.12.2024	Виконано
5.	Написання вступу до роботи	26.12.2024	Виконано
6.	Написання першого розділу роботи	24.01.2025	Виконано
7.	Написання другого розділу роботи	28.02.2025	Виконано
8.	Написання третього розділу роботи	28.03.2025	Виконано
9.	Написання висновків та пропозицій, оформлення роботи	25.04.2025	Виконано
10.	Подача першого варіанту роботи на кафедру	02.05.2025	Виконано
11.	Доопрацювання роботи згідно з зауваженнями керівника	23.05.2025	Виконано
12.	Попередній захист роботи	03.06.2025	Виконано

Студентка _____ Максименко В.О.
(підпис)

Керівник роботи _____ к.е.н., доцент Ковернінська Ю.В.
(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП..... 5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ..... 8
1.1. Сутність, структура та класифікація оборотного капіталу підприємств 8
1.2. Загальна характеристика механізму формування та використання оборотного капіталу на підприємствах..... 13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ТОВ «НОВА ПОШТА»..... 21
2.1. Організаційно-фінансова характеристика ТОВ «НОВА ПОШТА» та умови його функціонування 21
2.2. Аналіз основних параметрів формування оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА»..... 28
2.3. Оцінка ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА»..... 40
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 47
3.1 Шляхи поліпшення механізму формування та використання оборотного капіталу підприємств 47
3.2 Заходи щодо підвищення ефективності управління оборотним капіталом ТОВ «НОВА ПОШТА» 51
ВИСНОВКИ..... 59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 63
ДОДАТКИ..... 67

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах економічної нестабільності та високого рівня конкурентного тиску підприємства змушені шукати нові підходи до управління фінансовими ресурсами. Особливої уваги в цьому контексті заслуговує оборотний капітал як один із ключових елементів, що забезпечують безперервність операційної діяльності та стійкість підприємства. Оптимізація формування та ефективне використання оборотного капіталу сприяє підвищенню ліквідності, фінансової стабільності, а також загальної ефективності діяльності підприємств.

У воєнний та поствоєнний період питання мобільності ресурсів, адаптивності до змін зовнішнього середовища, забезпечення стабільного функціонування бізнесу набувають ще більшої актуальності. Тому розробка ефективного механізму формування та використання оборотного капіталу з урахуванням обмеженості ресурсів та ризиків сучасного ринку є вкрай важливою як для практики управління підприємством, так і для подальшого розвитку економічної науки.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Проблематика формування та використання оборотного капіталу широко представлена в працях багатьох українських та зарубіжних науковців. Серед них варто відзначити роботи Білик М.Д., Бондаренко О.С., Дейнеки О.В., Морданя Є.Ю., Стоянової-Коваль С.С., Шарова С.В., Ящука Д.Л., а також численні економічні дослідження міжнародного рівня. Ці автори глибоко аналізують методи оцінки структури оборотного капіталу, визначають оптимальні підходи до його формування та детально досліджують вплив оборотних активів на фінансову стабільність підприємства. Водночас, з огляду на сучасні економічні виклики та постійні зміни в бізнес-середовищі, існує нагальна необхідність у подальших наукових пошуках у напрямку вдосконалення діючих механізмів управління оборотними ресурсами. Це дозволить адаптувати їх до актуальних умов та забезпечити більшу ефективність функціонування підприємств.

Мета дослідження – вивчення теоретичних та практичних аспектів механізму формування та використання оборотного капіталу підприємств, проведення аналізу та розробка на цій основі рекомендацій щодо його вдосконалення в умовах сучасної економіки.

Завдання дослідження:

– розкрити сутність, структуру та класифікацію оборотного капіталу підприємств;

– охарактеризувати механізм формування та використання оборотного капіталу на підприємствах;

– провести організаційно-фінансову характеристику ТОВ «НОВА ПОШТА» та визначити умови його функціонування;

– проаналізувати основні параметри формування оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА»;

– оцінити ефективність використання оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА»;

– визначити загальні шляхи поліпшення механізму формування та використання оборотного капіталу підприємств;

– запропонувати заходи щодо підвищення ефективності управління оборотним капіталом ТОВ «НОВА ПОШТА».

Об’єкт дослідження – економічні відносини, що виникають в процесі формування та використання оборотного капіталу підприємств.

Предмет дослідження – механізм формування та використання оборотного капіталу підприємств в сучасних умовах

Методи дослідження. На теоретичному рівні пізнання для розкриття сутності оборотного капіталу та опису механізму його формування й використання були використані діалектичний метод пізнання та метод системного підходу. Аналіз та синтез, а також індукція та дедукція дозволили опрацювати теоретичні засади, а порівняння та узагальнення сприяли формулюванню концептуальних висновків.

На емпіричному рівні, під час аналізу механізму формування та використання оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА» та розробки рекомендацій щодо його вдосконалення, ключову роль відіграли статистичні методи для обробки кількісних даних фінансової звітності. Серед них було застосовано: горизонтальний (трендовий) аналіз для вивчення динаміки зміни показників у часі, вертикальний (структурний) аналіз для оцінки питомої ваги окремих статей у загальній сукупності, а також метод фінансових коефіцієнтів для розрахунку та інтерпретації відповідних показників, що характеризують оборотність, рентабельність та завантаження оборотних активів. Порівняльний аналіз було застосовано для зіставлення динаміки показників ТОВ «НОВА ПОШТА» за аналізовані періоди. Графічний метод забезпечив візуалізацію результатів аналізу, сприяючи наочності представлення тенденцій.

Інформаційна база дослідження сформована на основі різнопланових джерел. Вона охоплює нормативно-правові акти України, які регулюють питання механізму формування та використання оборотного капіталу підприємств. Для проведення аналізу використана фінансова звітність ТОВ «НОВА ПОШТА». Цю базу доповнили аналітичні матеріали з відкритих джерел, а також наукові праці, статті та спеціалізовані публікації, присвячені теоретичним аспектам та практичним питанням управління оборотним капіталом підприємств.

Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає в тому, що її теоретичні положення, аналітичні висновки та сформовані рекомендації щодо удосконалення механізму формування та використання оборотного капіталу можуть бути застосовані як у діяльності ТОВ «НОВА ПОШТА», так і бути корисними для покращення управління оборотним капіталом на інших підприємствах логістичної та суміжних галузей, що впливає на їхню фінансову стійкість та операційну ефективність у сучасних умовах.

Структура роботи. Робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел із 40 позицій та чотири додатки. Загальний обсяг становить 72 сторінки, у яких представлено 10 таблиць та 4 рисунки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Сутність, структура та класифікація оборотного капіталу підприємств

У сучасних умовах функціонування підприємств оборотний капітал відіграє ключову роль у забезпеченні їх фінансової стійкості та операційної діяльності. Він виступає важливим індикатором здатності компанії своєчасно виконувати короткострокові фінансові зобов'язання, покривати непередбачені витрати та ефективно реагувати на можливості для розвитку. Ефективне управління оборотним капіталом сприяє підтриманню оптимального рівня ліквідності, забезпечує безперервність виробничо-господарської діяльності і є важливим чинником підвищення конкурентоспроможності підприємства на ринку. Тому глибоке розуміння сутності, структури та класифікації оборотного капіталу є важливою передумовою для формування ефективної фінансової стратегії підприємства.

У науковій та практичній площині нерідко виникає плутанина або підміна понять, пов'язаних з термінами «оборотні активи», «оборотні кошти» та «оборотний капітал» [14]. Хоча ці категорії взаємопов'язані, вони мають відмінне економічне змістове наповнення.

Оборотні активи (current assets) у чинній нормативній базі мають чітке формулювання, яке передбачає їх участь в операційному циклі підприємства, короткостроковий характер використання (до одного року) та охоплює, зокрема, запаси, дебіторську заборгованість, грошові кошти й інші активи [12].

Оборотні кошти – термін, частіше вживаний у бухгалтерській та господарській практиці, який переважно ототожнюється зі складовими оборотних активів у матеріально-речовій формі. Варто зауважити, що раніше поняття «оборотні кошти» та «оборотні активи» розглядали як різні, проте нині економісти часто ототожнюють їх [14, 21].

У науковій і практичній площині термін «оборотний капітал» вживається у двох основних значеннях: як валовий оборотний капітал та як чистий оборотний капітал, кожен із яких має своє функціональне навантаження в системі фінансового управління підприємством.

Валовий оборотний капітал (англ. *gross working capital*) – це загальна вартість оборотних активів підприємства, тобто активів, які залучені в операційний цикл і можуть бути перетворені на грошові кошти протягом одного року. До складу валового оборотного капіталу включаються грошові кошти, дебіторська заборгованість, виробничі запаси, передплачені витрати та інші короткострокові активи [3, 7]. Валовий підхід до визначення оборотного капіталу орієнтований переважно на аналіз структури ресурсів, які забезпечують поточну операційну діяльність.

На відміну від цього, чистий оборотний капітал (*англ. net working capital*) визначається як різниця між оборотними активами та поточними зобов'язаннями підприємства [13]. Цей показник характеризує надлишок (або дефіцит) ліквідних ресурсів, доступних після покриття короткострокових зобов'язань, та свідчить про спроможність підприємства забезпечувати безперебійну операційну діяльність. Залежно від співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань, чистий оборотний капітал може мати як позитивне, так і негативне значення. Позитивне значення свідчить про наявність фінансового резерву та достатній рівень платоспроможності, тоді як негативне – сигналізує про дефіцит ліквідних ресурсів і потенційні труднощі з погашенням поточних боргових зобов'язань [17, 20].

Для систематизації ключових відмінностей між термінами «оборотні активи», «оборотні кошти» та «оборотний капітал» (валовий та чистий) доцільно представити їх у табличній формі (табл. 1.1).

Варто зауважити, що в більшості випадків при використанні терміну «оборотний капітал» без додаткових уточнень у науковій та прикладній фінансовій літературі мається на увазі саме чистий оборотний капітал, оскільки

він більш точно відображає фінансове становище підприємства у короткостроковій перспективі.

Таблиця 1.1

Порівняльна характеристика понять: оборотні активи, оборотний капітал, оборотні кошти

Поняття	Зміст	Особливості вживання
Оборотні активи	«Гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи використання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [30].	Використовується у бухгалтерському та фінансовому обліку як стандартна категорія активів.
Оборотні кошти	Термін, що використовується здебільшого в економічній літературі та практиці як синонім оборотних активів	Менш формалізований термін, частіше використовується у контексті виробничої діяльності.
Оборотний капітал (валовий)	Синонім поняття «оборотні активи»; підкреслює обсяг ресурсів, інвестованих в обігову діяльність.	Застосовується в управлінському аналізі при оцінці загального обсягу ліквідних ресурсів.
Оборотний капітал (чистий)	Різниця між оборотними активами та поточними зобов’язаннями. Характеризує фінансову стійкість підприємства.	Найчастіше мається на увазі під терміном "оборотний капітал" у фінансовому менеджменті.

Джерело: складено на основі [14], [12], [21], [30]

Таким чином, чистий оборотний капітал, який розраховується як різниця між оборотними активами та поточними зобов’язаннями [9] :

$$ОК = ОА - ПЗ, \quad (1.1)$$

де ОК – оборотний капітал,

ОА – оборотні активи,

ПЗ – поточні зобов’язання.

Позитивне значення чистого оборотного капіталу свідчить про наявність у підприємства стабільної фінансової бази для покриття короткострокових зобов’язань та забезпечення оборотності ресурсів. З урахуванням зазначеного, оборотний капітал можна визначити як фінансовий ресурс, який забезпечує

підтримку поточної діяльності підприємства, а також дозволяє уникати ризиків ліквідності. Отже, оборотний капітал – це капітал, що забезпечує поточну діяльність підприємства, який трактується або як сукупність оборотних активів (валовий оборотний капітал), або як різниця між оборотними активами та поточними зобов'язаннями (чистий оборотний капітал). Відтак, розуміння економічної сутності оборотного капіталу є передумовою для аналізу його структури, джерел формування і напрямів ефективного використання, що і буде предметом подальшого розгляду.

Структурні складові (компоненти) формули чистого оборотного капіталу охарактеризовано нижче (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Структурні складові (компоненти) формули чистого оборотного капіталу

Складова	Елементи	Опис
Оборотні активи	Готівка та грошові еквіваленти	Кошти в касі, на рахунках, а також ліквідні інструменти (депозитні сертифікати, короткострокові державні цінні папери тощо).
	Дебіторська заборгованість	Сума, що підлягає отриманню від клієнтів за поставлені, але ще не оплачені товари або надані послуги.
	Запаси	Сировина, матеріали, комплектуючі, незавершене виробництво та готова продукція, що очікує реалізації.
	Передплачені витрати	Попередньо здійснені платежі (наприклад, за оренду чи страхування), які відносяться до майбутніх періодів.
Поточні зобов'язання	Кредиторська заборгованість	Борг постачальникам за товари та послуги, придбані в кредит.
	Короткострокові фінансові зобов'язання	Поточні кредити, кредитні лінії, позики, отримані з метою підтримання оборотного капіталу.
	Нараховані витрати на оплату праці	Сума нарахованої, але ще не виплаченої заробітної плати, включаючи соціальні внески та інші відрахування.
	Заборгованість з податків	Податкові зобов'язання, які мають бути погашені протягом поточного фінансового року.

Джерело: складено на основі [30].

З даних табл. 1.2 стає очевидним, що оборотний капітал підприємства складається з оборотних активів і поточних зобов'язань, які взаємодіють для забезпечення ефективної операційної діяльності. Його структура відображає фінансові ресурси, доступні для покриття короткострокових потреб і зобов'язань, що є важливим фактором підтримки платоспроможності та стабільності підприємства.

Необхідним етапом теоретичного осмислення та практичного застосування оборотного капіталу підприємства є здійснення його класифікації. Вона дозволяє систематизувати різноманітні компоненти капіталу за різними ознаками, що сприяє більш точному аналізу, плануванню та управлінню фінансовими ресурсами підприємства. Залежно від цілей дослідження та потреб управління, оборотний капітал можна розглядати з позицій його структури, ліквідності, джерел формування тощо (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Класифікація оборотного капіталу підприємства

Критерій	Категорії	Характеристика та приклади
За складом	Грошові кошти	Готівка, грошові еквіваленти, кошти на рахунках
	Запаси	Сировина, матеріали, незавершене виробництво, готова продукція
	Дебіторська заборгованість	Заборгованість покупців за реалізовані товари/послуги
	Передплачені витрати	Аванси, передоплата за послуги, оренду, страхування
За ступенем ліквідності	Найбільш ліквідні активи	Грошові кошти і їх еквіваленти
	Помірно ліквідні активи	Дебіторська заборгованість
	Найменш ліквідні активи	Запаси
За функціональним призначенням	Оборотні активи	Активи, які беруть участь у виробничому циклі
	Поточні пасиви	Поточні зобов'язання, які потрібно погасити протягом року
За джерелами формування	Власні оборотні кошти	Фінансуються за рахунок власного капіталу
	Запозичені оборотні кошти	Фінансуються за рахунок короткострокових кредитів і позик

Джерело: складено на основі [14]

Таким чином, класифікація оборотного капіталу за різними критеріями дає змогу комплексно оцінити його склад, функціональне призначення та фінансовий стан підприємства. Особливо важливо розмежовувати валовий та чистий оборотний капітал, оскільки це впливає на розуміння ліквідності, платоспроможності та загальної фінансової стійкості підприємства. Ретельний аналіз класифікаційних ознак сприяє підвищенню ефективності управління оборотним капіталом і, як наслідок, стабільності діяльності підприємства.

Отже, оборотний капітал є ключовим елементом фінансових ресурсів підприємства, що забезпечує безперервність його операційної діяльності та виконання короткострокових зобов'язань. Поняття оборотного капіталу має двояке тлумачення: валовий оборотний капітал визначається як загальна сума оборотних активів, тоді як чистий оборотний капітал відображає різницю між оборотними активами і поточними зобов'язаннями. Структура оборотного капіталу включає такі основні компоненти, як грошові кошти, дебіторська заборгованість, запаси та передплачені витрати, що формують матеріальну і фінансову основу поточної діяльності підприємства. Класифікація оборотного капіталу за різними критеріями – структурою, ліквідністю, джерелами формування та фінансовими показниками – дозволяє комплексно оцінити його склад, функціональне призначення та вплив на фінансову стійкість підприємства. Раціональне управління оборотним капіталом, базоване на глибокому розумінні його сутності і класифікації, є запорукою ефективності бізнес-процесів і забезпечення платоспроможності підприємства.

1.2. Загальна характеристика механізму формування та використання оборотного капіталу на підприємствах

Однією з фундаментальних умов забезпечення ефективної діяльності підприємства є належне управління оборотним капіталом, яке передбачає не лише його формування, а й раціональне використання. Від стану цих процесів залежить не лише виробнича діяльність, а й загальна фінансова стійкість

підприємства. Порушення у функціонуванні оборотних активів може призводити до збільшення простоїв, втрати платоспроможності та зниження конкурентоспроможності на ринку.

Формування та використання оборотного капіталу – це складний процес, який включає планування потреб у короткострокових ресурсах, забезпечення їх надходження, ефективне розподілення між окремими елементами та контроль за їх цільовим використанням. Від того, наскільки узгоджено і системно відбуваються ці операції, залежить фінансова стабільність і платоспроможність підприємства [2, 26].

Для глибшого розуміння цих процесів доцільно розглянути їх через призму поняття «механізму», яке в економічній теорії визначається як організована система взаємопов’язаних елементів і процедур, що спрямовані на досягнення певної мети [11, 22]. Такий механізм має забезпечувати цілісність і послідовність дій, що дозволяють оптимізувати використання ресурсів підприємства.

У випадку формування та використання оборотного капіталу, механізм включає в себе комплекс управлінських, економічних і фінансових заходів, спрямованих на планування обсягів необхідних коштів, визначення джерел їх формування, розподіл оборотного капіталу між складовими та моніторинг ефективності його використання. Цей механізм є основою забезпечення безперервності виробничих процесів і підтримання фінансової рівноваги підприємства. Отже, механізм формування та використання оборотного капіталу (далі – МФВОК) виступає як інтегрована система, що забезпечує своєчасне і збалансоване забезпечення підприємства необхідними ресурсами, сприяючи його стабільному розвитку та зміцненню конкурентних позицій на ринку.

Розглядаючи МФВОК більш детально, доцільно виділити його мету (цілі), основні структурні компоненти, функціональні зв’язки та інструменти впливу. Це дасть змогу системно зрозуміти, як саме забезпечується ефективне управління оборотними активами на підприємстві (рис. 1.1).

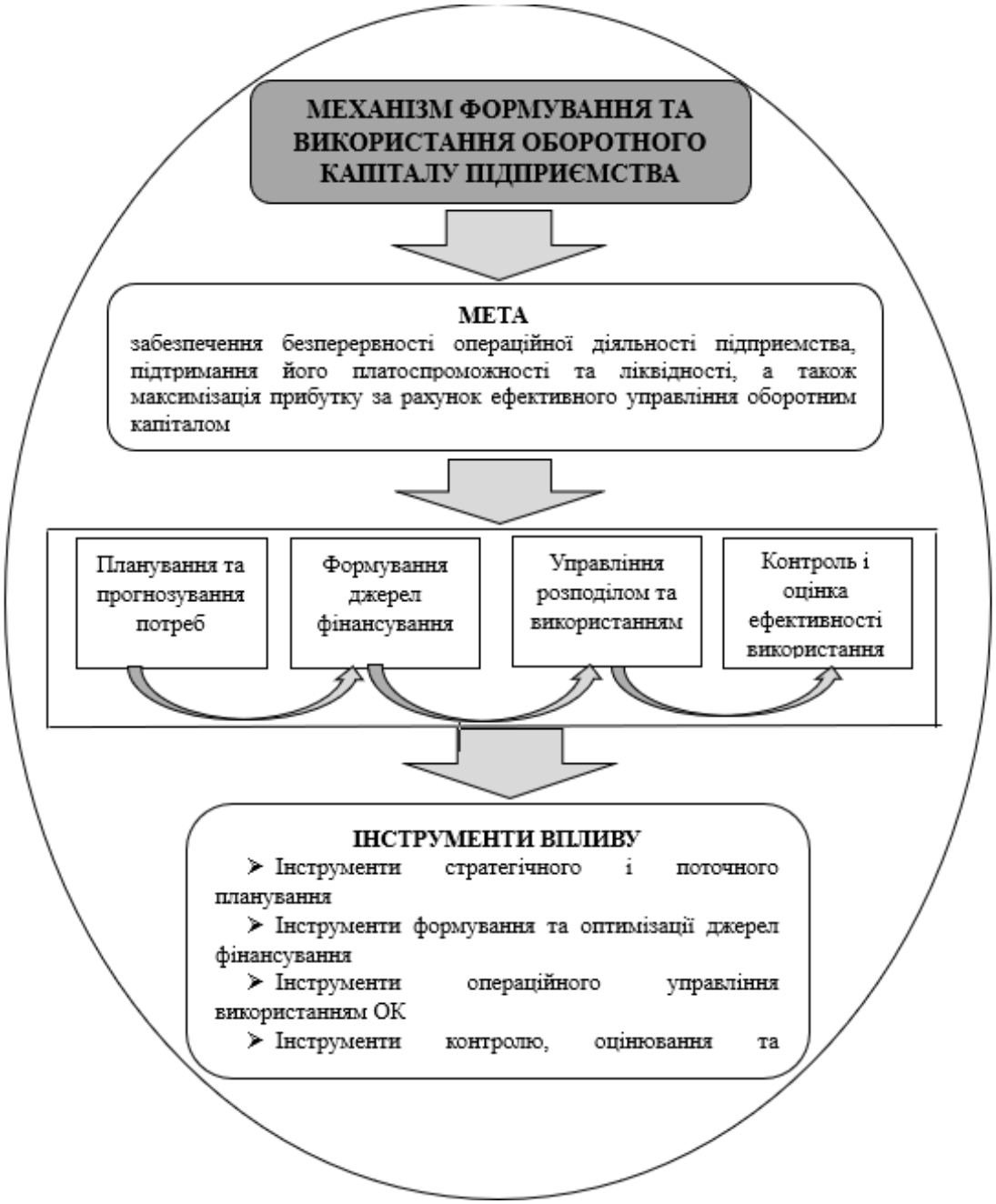

Рис. 1.1 Механізм формування та використання оборотного капіталу підприємства

Джерело: розроблено автором

Схема МФВОК підприємства покликана відобразити структуровану систему взаємопов’язаних елементів, яка забезпечує цілеспрямоване, раціональне та адаптивне управління оборотними ресурсами підприємства відповідно до стратегічних і тактичних цілей фінансово-господарської діяльності.

Центральним елементом МФВОК підприємства є його загальна мета, яка визначає вектор для всіх подальших елементів та процесів, що відбуваються в межах даного механізму. Відповідно, метою формування та використання оборотного капіталу підприємства є забезпечення безперервності операційної діяльності підприємства, підтримання його платоспроможності та ліквідності, а також максимізація прибутку за рахунок ефективного управління оборотним капіталом. Ця генеральна мета формує основу для прийняття всіх управлінських рішень, визначаючи пріоритети та напрямки для кожного елемента системи. Досягнення такої багатоаспектної мети вимагає системного підходу до управління рухомими активами підприємства та джерелами їх формування.

Функціонування механізму реалізується через взаємодію ключових складових компонентів, які відображають послідовні етапи управління оборотним капіталом (табл. 1.4).

Процес розпочинається з планування та прогнозування потреб в оборотному капіталі, що передбачає глибокий аналіз і визначення оптимальних обсягів, необхідних строків та відповідної структури ресурсів, які забезпечуватимуть безперебійне протікання всієї основної діяльності підприємства [31]. Далі слідує етап формування джерел фінансування оборотного капіталу, що передбачає активне залучення та мобілізацію як власних, так і залучених коштів. Стратегічно важливим тут є вибір найефективніших джерел, що мінімізують вартість капіталу та сприяють фінансовій стійкості [1]. Наступний компонент – управління розподілом та використанням оборотного капіталу. Ця стадія концентрується на постійній оптимізації структури оборотних засобів та забезпеченні їхнього ефективного та раціонального використання в межах операційного циклу підприємства [8]. Завершальним, але не менш важливим елементом є контроль і оцінка ефективності використання оборотного капіталу. Цей етап забезпечує безперервний моніторинг, ретельний аналіз ключових фінансових показників та своєчасне коригування прийнятих управлінських рішень, формуючи тим самим життєво необхідний зворотний зв'язок для всього механізму [9, 15, 16].

Таблиця 1.4

Основні компоненти механізму формування та використання оборотного капіталу підприємства

Компонент (етап)	Зміст та призначення	Типові інструменти реалізації
Планування та прогнозування потреб	Передбачає визначення обсягів, строків і структури оборотного капіталу, необхідного для забезпечення безперервності операційної діяльності з урахуванням сезонності, виробничого циклу та динаміки продажів.	бюджетування, фінансове моделювання, прогнозування грошових потоків
Формування джерел фінансування	Охоплює вибір оптимального поєднання власних і залучених ресурсів для покриття потреби в оборотному капіталі, з урахуванням вартості, строків, ризиків і впливу на фінансову стабільність.	кредитна політика, оптимізація структури капіталу, факторинг
Управління розподілом та використанням	Спрямоване на оптимізацію структури оборотних активів і забезпечення ефективного розміщення ресурсів у межах операційного циклу з метою прискорення обігу та підвищення рентабельності.	політика управління запасами, управління дебіторською заборгованістю, грошовий менеджмент
Контроль і оцінка ефективності використання	Здійснюється через моніторинг фінансових показників, аналіз результатів та коригування управлінських рішень для забезпечення адаптивності та підвищення ефективності використання ресурсів.	фінансовий аналіз, система KPI, аудит, управлінський облік

Джерело: складено автором

Для успішної реалізації кожного з цих компонентів механізму застосовується розгалужена система інструментів впливу, які можна згрупувати за їх функціональним призначенням.

Інструменти стратегічного і поточного планування складають основу для обґрунтованого прийняття майбутніх рішень та раціонального розподілу ресурсів. Серед них, фінансове планування та бюджетування оборотного капіталу передбачає розробку комплексної системи бюджетів, зокрема операційних та фінансових, для чіткого визначення майбутніх потреб в оборотних коштах, ідентифікації їх джерел, встановлення цільових показників та ефективного розподілу ресурсів. Здатність завчасно передбачати надходження та

виплати грошових коштів через прогнозування грошових потоків дозволяє своєчасно виявити потенційні дефіцити чи надлишки ліквідності, а отже, ефективно запобігти касовим розривам. Застосування нормативно-розрахункових методів визначення потреб в оборотних ресурсах включає обґрунтований розрахунок та встановлення оптимальних рівнів запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів, базуючись на науково обґрунтованих нормах та нормативах. Додатково, використання інформаційно-аналітичних систем для моделювання потреб і сценаріїв надає широкі можливості симулювати вплив різноманітних ринкових умов, операційних змін чи стратегічних рішень на потреби в оборотному капіталі, сприяючи вибору найбільш оптимальних варіантів розвитку подій.

Інструменти формування та оптимізації джерел фінансування спрямовані на ефективне залучення капіталу та управління його структурою з метою забезпечення фінансової стабільності та мінімізації його вартості [25, 29]. Серед них, оптимізація структури джерел фінансування (власні, позикові, коротко- і довгострокові) полягає у пошуку збалансованого співвідношення між різними видами капіталу, зважаючи на їхню вартість, терміни та пов'язані з ними ризики [24]. Важливу роль тут відіграє розробка та реалізація ефективної кредитної політики підприємства, що передбачає встановлення умов надання комерційного кредиту покупцям, визначення кредитних лімітів та процедур оцінки кредитоспроможності контрагентів. Ефективне управління кредиторською заборгованістю дозволяє використовувати торговельні кредити, оптимізувати терміни оплати постачальникам таким чином, щоб це не шкодило діловим відносинам. Окрім того, застосування різноманітних інструментів короткострокового фінансування (овердрафт, факторинг тощо) є гнучким рішенням для покриття тимчасових розривів у ліквідності та прискорення конвертації дебіторської заборгованості в грошові кошти.

Інструменти операційного управління використанням оборотного капіталу охоплюють повний спектр щоденних управлінських рішень, спрямованих на раціональне використання оборотних засобів та прискорення їхнього обігу.

Сюди відносяться політика управління запасами, що передбачає визначення оптимальних обсягів замовлення, точок повторного замовлення, рівнів страхового запасу, а також методів оцінки запасів для мінімізації витрат на зберігання та запобігання дефіциту [5]. Важливе значення має політика управління дебіторською заборгованістю, яка включає розробку ефективних процедур інкасації, проведення аналізу строків погашення заборгованості та управління списаннями безнадійних боргів. Грошовий менеджмент (управління ліквідністю та залишками коштів) забезпечує ефективне управління банківськими рахунками, обґрунтоване інвестування тимчасово вільних коштів та підтримку оптимального рівня ліквідності. Крім того, застосовуються встановлення внутрішніх нормативів і лімітів споживання ресурсів для контролю за їх раціональним використанням, а також використання ERP-систем для оперативного контролю розподілу, що надають можливість моніторингу в реальному часі за рухом запасів, продажами та закупівлею, інтегруючи різні бізнес-функції [10].

Інструменти контролю, оцінювання та коригування управлінських рішень є завершальним, але безперервним етапом, що забезпечує зворотний зв'язок та адаптацію управлінських стратегій. До них належить комплексний фінансово-економічний аналіз (ліквідність, оборотність, рентабельність), який дозволяє діагностувати фінансовий стан підприємства, виявляти тенденції та порівнювати результати з галузевими показниками [17, 20, 28, 32, 36]. Моніторинг ключових показників ефективності (КПЕ) передбачає систематичне відстеження конкретних метрик, що відображають ефективність управління критичними областями оборотного капіталу, наприклад, тривалість обороту запасів чи дебіторської заборгованості. Система внутрішнього контролю й аудиту відіграє важливу роль у забезпеченні дотримання внутрішніх регламентів, запобіганні помилкам та зловживанням, а також перевірці точності фінансових даних [34]. Автоматизовані системи управлінського обліку надають своєчасну та точну інформацію для прийняття рішень, автоматизують процеси звітності та підтримують складні розрахунки. Нарешті, ефективний зворотний зв’язок у

системі прийняття управлінських рішень забезпечує можливість навчання на попередньому досвіді, адаптації стратегій на основі отриманих результатів та постійного вдосконалення процесу управління оборотним капіталом [23].

Таким чином, МФВОК підприємств виступає як інтегрована система, що охоплює чітко визначену мету, взаємопов'язані структурні компоненти (планування, формування джерел, управління використанням, контроль та оцінка) та різноманітні інструменти впливу (планування, оптимізації джерел, операційного управління, контролю та коригування). Його ефективне застосування забезпечує своєчасне і збалансоване наповнення підприємства необхідними оборотними ресурсами, сприяючи безперебійній операційній діяльності, підтриманню високого рівня платоспроможності та ліквідності, максимізації прибутку, а отже, зміцненню його позицій на ринку та сталому розвитку.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ТОВ «НОВА ПОШТА»

2.1. Організаційно-фінансова характеристика ТОВ «НОВА ПОШТА» та умови його функціонування

Товариство з обмеженою відповідальністю «НОВА ПОШТА» є суб'єктом господарювання, що функціонує у сфері надання логістичних та поштово-кур'єрських послуг. Компанія заснована у 2001 році у місті Полтава як приватне підприємство, що орієнтувалося на задоволення потреб малого та середнього бізнесу у сфері оперативної доставки товарів та документів. Із часом організаційно-правова форма підприємства була трансформована у товариство з обмеженою відповідальністю відповідно до чинного господарського законодавства України.

У сучасних умовах ТОВ «НОВА ПОШТА» становить один із найбільших операторів поштово-логістичних послуг в Україні. Структура компанії включає розгалужену мережу відділень, сортувальних центрів та логістичних хабів, розташованих по всій території держави (додаток А). З метою оптимізації управлінських процесів підприємство впроваджує цифрові технології, зокрема автоматизовані системи обліку та відстеження вантажоперевезень.

Основними напрямами діяльності ТОВ «НОВА ПОШТА» є: надання послуг з експрес-доставки вантажів, посилок та документів по території України; надання міжнародних логістичних послуг; забезпечення кур'єрської доставки; надання фінансових послуг (через дочірню структуру ТОВ «НоваПей»); обслуговування комерційних клієнтів через систему фулфілменту (логістичне обслуговування електронної комерції) [35].

Більш детальний перелік основних видів діяльності Товариства, згідно КВЕД, представлено в додатку Б. Зазначені напрями забезпечуються шляхом розвиненої системи матеріально-технічних ресурсів, кваліфікованого персоналу та інноваційних управлінських практик.

Основною організаційною одиницею в структурі ТОВ «НОВА ПОШТА» виступає відділ, який зазвичай створюється для реалізації однієї конкретної функції. Декілька відділів можуть бути об’єднані в департамент, що охоплює дві або більше функціональних сфер. У випадках, коли в департаменті наявні кілька відділів із подібними завданнями, їх доцільно згрупувати в управління за функціональною спорідненістю.

Дирекція може бути сформована у випадку, якщо в її структурі одночасно наявні щонайменше один департамент та один відділ, який не входить до складу цього департаменту.

Для виконання окремих функціональних завдань можуть утворюватися: групи, які спеціалізуються на більш вузькому спектрі роботи порівняно з відділом, особливо за умови значного обсягу завдань або чисельного складу працівників; дільниці, створені на основі територіального принципу.

Філії створюються на основі просторового розміщення – за межами центрального офісу ТОВ. З точки зору адміністративного управління, персонал філій та представництв підзвітний їхнім безпосереднім керівникам. Водночас, у межах виконання професійних обов’язків, працівники функціонально координуються керівниками відповідних підрозділів головного офісу, відповідно до внутрішньоорганізаційних функціональних зв’язків, визначених структурою Товариства.

Основні принципи побудови організаційної структури Товариства: мінімально необхідна кількість підрозділів; назви посад мають відповідати Національному класифікатору України «Класифікатор професій» [18]. Виходячи з наведеного у Звіті про управління ТОВ «НОВА ПОШТА» за 2024 рік [18] текстового опису організаційної структури Товариства, представимо узагальнену орієнтовну структуру з включенням найбільш ключових структурних одиниць в додатку Б.

Важливою складовою комплексної характеристики підприємства є розгляд чинників, що безпосередньо впливають на його діяльність. Умови, в яких функціонує ТОВ «Нова Пошта», значною мірою визначають як оперативні

рішення компанії, так і її стратегічні пріоритети. Тому доцільно проаналізувати зовнішні та внутрішні виклики, з якими стикається підприємство в сучасний період. Для більш структурованого аналізу зовнішнього середовища, в якому функціонує ТОВ «Нова Пошта», застосовано метод PEST-аналізу. Цей підхід дозволяє виявити ключові макрочинники, що впливають на діяльність компанії. Результати проведеного аналізу за допомогою даного методу представлені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

PEST-аналіз зовнішнього середовища діяльності компанії

Категорія	Чинник	Характер впливу	Коментар
P – Політичні	Військовий стан та бойові дії	Негативний / високий	Постійна загроза обстрілів, знищення інфраструктури, блокування логістичних маршрутів у регіонах бойових дій.
	Державне регулювання поштової діяльності	Помірний / нейтральний	Контроль за безпекою перевезень, підтримка критичної інфраструктури.
E – Економічні	Інфляція та зниження купівельної спроможності населення	Негативний / високий	Зменшення обсягів замовлень і доставок, перехід клієнтів на дешевші послуги.
	Валютні коливання та ціни на пальне	Негативний / середній	Впливають на собівартість доставки, особливо у віддалені регіони.
S – Соціальні	Міграція населення та внутрішнє переміщення	Змішаний / високий	Підвищення попиту на доставку в нових регіонах, створення тимчасових відділень.
	Зростання обсягів онлайн-торгівлі	Позитивний / високий	Сприяє зростанню попиту на швидку та якісну доставку.
T – Технологічні	Цифровізація логістики (додатки, трекінг, чат-боти)	Позитивний / високий	Покращує клієнтський сервіс, дає конкурентну перевагу.
	Інвестиції в автоматизацію (сортувальні термінали, дрони)	Позитивний / середній	Підвищує ефективність операцій, зменшує залежність від людського фактору.

Джерело: складено автором

Як показує PEST-аналіз, діяльність ТОВ «НОВА ПОШТА» перебуває під суттєвим впливом політичної та економічної нестабільності, спричиненої військовими подіями в країні. Водночас соціальні й технологічні фактори відкривають нові можливості для зростання компанії, зокрема через розширення електронної комерції та цифровізацію логістичних процесів. Товариство функціонує в умовах високої турбулентності, що вимагає від компанії гнучкості, інноваційності та стратегічного бачення. Саме завдяки здатності швидко адаптуватися до змін, впроваджувати нові технології та зберігати стабільність у роботі, підприємство не лише втримує свої позиції, а й демонструє поступальний розвиток, що підтверджується як зростанням інфраструктури, так і фінансових результатів.

Враховуючи вищенаведені аспекти розвитку підприємства та чинники зовнішнього середовища, важливо звернути увагу на кількісні зміни, які відбулися у сфері логістичної інфраструктури компанії. Такі показники, як кількість відділень, поштоматів, а також обсяги здійснених доставок, дають змогу простежити масштаби розширення логістичних потужностей та ефективність операційної діяльності підприємства протягом останніх років.

У табл. 2.2 наведено динаміку основних інфраструктурних і логістичних параметрів ТОВ «НОВА ПОШТА» за 2020-2024 роки.

Таблиця 2.2

Динаміка інфраструктури та логістичних потужностей

ТОВ «НОВА ПОШТА» 2020–2024 рр.

Показники	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Відділення, од	8149	9990	9300	11460	13208
Абсолютне зростання (до попер. року)	-	1841	-690	2160	1748
Приріст, %	-	+22,6	-6,9	+23,2	+15,3
Поштомати, од	6663	12739	14000	15590	24002
Абсолютне зростання (до попер. року)	-	6076	1261	1590	8412
Приріст, %	-	+91,2	+9,9	+11,4	+53,9

Продовження табл. 2.2

Доставки посилок і вантажів, млн	300	372	315	412	480
Абсолютне зростання (до попер. року)	-	72	-57	97	68
Приріст, %	-	+24,0	-15,3	+30,8	+16,5

Джерело: складено на основі [37].

Кількість відділень компанії зросла з 8 149 у 2020 році до 13 208 у 2024 році. Впродовж аналізованого періоду спостерігається стабільне зростання, за винятком 2022 року, коли показник зменшився на 690 одиниць порівняно з попереднім роком. Це зниження (-6,9%) пов'язане безпосередньо з наслідками повномасштабного вторгнення РФ на територію України, в результаті чого частина інфраструктури була втрачена або тимчасово недоступна, особливо в прифронтових і окупованих регіонах. Водночас уже в наступні роки відбувається швидке відновлення: у 2023 році відділень стало на 2 160 більше (+23,2%), а в 2024 році – ще на 1 748 (+15,3%). Такі темпи зростання свідчать про ефективну антикризову стратегію компанії, зокрема активне відновлення логістичних вузлів та вихід на нові території.

Ще більш вражаючі результати демонструє динаміка встановлення поштоматів. Якщо у 2020 році їх було лише 6 663, то у 2024 році – вже 24 002. Найпомітніше зростання припадає на 2021 рік, коли кількість поштоматів збільшилася на 6 076 одиниць (на 91,2%). Такий ріст пояснюється як розвитком цифрових сервісів у відповідь на пандемію COVID-19, так і переходом до безконтактних форм обслуговування, що надалі залишилися актуальними під час війни. У наступні роки темпи приросту залишались стабільними – близько 10–11% у 2022–2023 роках, а у 2024 році знову відбулося суттєве прискорення (зростання на 8 412 одиниць або 53,9%), що вказує на інтенсивне масштабування компанією своєї автоматизованої інфраструктури.

Обсяг доставлених посилок і вантажів у 2020 році становив 300 млн одиниць, у 2021 році – 372 млн, що відповідає приросту на 24%. Однак у 2022 році відбулося зниження до 315 млн одиниць (–15,3%), що безпосередньо

зумовлено повномасштабною війною, обмеженням транспортних маршрутів, тимчасовим припиненням роботи частини клієнтів, зменшенням попиту в умовах воєнного стану. У 2023 році обсяг доставок відновився до 412 млн (+30,8%), а у 2024 році зріс ще на 68 млн – до 480 млн (+16,5%). Таким чином, компанії вдалося не лише відновити довоєнні показники, а й суттєво перевищити їх.

Загалом, аналіз свідчить про високий рівень стійкості та гнучкості ТОВ «НОВА ПОШТА» у відповідь на кризові обставини. Незважаючи на пандемію та війну, підприємство змогло не тільки зберегти базову інфраструктуру, а й розширити її, що дозволило забезпечити безперервність логістичних процесів на національному рівні. Позитивна динаміка в усіх трьох ключових напрямках – відділення, поштомати, обсяг доставок – підтверджує стратегічну орієнтацію компанії на розвиток, цифровізацію та доступність сервісу навіть в умовах надзвичайної ситуації.

Розглянуті показники інфраструктури та логістичних потужностей відображають масштаб і темпи розвитку операційної бази компанії, що безпосередньо впливає на її загальну ефективність. Проте для комплексного аналізу діяльності важливо також оцінити ключові фінансові показники, які відображають економічні результати роботи підприємства. У табл. 2.3 наведено основні фінансові параметри ТОВ «НОВА ПОШТА» за 2022-2024 роки.

Таблиця 2.3

Аналіз ключових фінансових параметрів діяльності ТОВ «НОВА ПОШТА»

№	Показники	2022	2023	2024	Абсол. приріст	Темп прирост, %
1	Активи, млн грн	15 754,92	23 101,71	31 466,58	15 711,66	199,76
2	Чистий дохід від реалізації, млн грн	23 687,03	36 468,88	44 779,86	21 092,83	189,03
3	Чистий прибуток (збиток), млн грн	2 135,96	3 967,16	2 500,33	364,37	117,05
4	Рентабельність активів (ROA), %	13,56	17,17	7,95	-5,61	58,63

Джерело: розраховано на основі [37].

За період з 2022 по 2024 рік ТОВ «Нова Пошта» продемонструвала суттєве зростання ключових фінансових показників, незважаючи на складні економічні умови в Україні, пов’язані з війною, інфляцією та коливанням курсу валют. Обсяг активів компанії збільшився майже вдвічі – з 15 754,92 млн грн у 2022 році до 31 466,58 млн грн у 2024 році, що свідчить про активне розширення майнової бази. Такий стрімкий приріст активів на 15 711,66 млн грн (або 199,76% від початкового рівня) є показником значних інвестицій у розвиток інфраструктури та логістичних можливостей, що особливо важливо в умовах війни, коли потреба в надійних сервісах доставки зросла.

Паралельно з цим значно зріс і чистий дохід компанії – з 23 687,03 млн грн у 2022 році до 44 779,86 млн грн у 2024 році, що відповідає абсолютному приросту в 21 092,83 млн грн і темпу приросту 189,03%. Цей показник відображає зростання попиту на логістичні послуги, особливо в умовах зміщення торгівлі у бік онлайн-каналів і підвищення потреб населення в безпечній та швидкій доставці. Водночас темпи зростання доходу трохи відстають від темпів зростання активів, що може свідчити про значні капіталовкладення, які ще не повністю реалізували свій прибутковий потенціал.

Чистий прибуток, хоч і показав зростання з 2 135,96 млн грн у 2022 році до 2 500,33 млн грн у 2024 році (темп приросту 117,05%), має нестабільну динаміку. Максимальний рівень прибутку був у 2023 році – 3 967,16 млн грн, після чого у 2024 році відбулося його зниження. Це може бути пов’язано з підвищенням операційних витрат через збільшення цін на паливо, логістику, інфляційний тиск і загальну економічну нестабільність, які значною мірою впливають на діяльність підприємств в Україні. Також можливо впливало зростання витрат на модернізацію і підтримку безперервності бізнесу в складних умовах.

Показники рентабельності активів ROA розраховується як відношення чистого прибутку до середньорічної вартості активів і показує, наскільки ефективно компанія використовує свої активи для отримання прибутку. В нашому випадку ROA знизилася з 13,56% у 2022 році до 7,95% у 2024 році. Це означає, що попри значне збільшення активів, їх використання стало менш

ефективним, що може бути наслідком збільшення інвестицій у довгострокові проєкти, які ще не принесли очікуваного прибутку, або впливом зростаючих витрат.

Отже, аналіз показує, що ТОВ «Нова Пошта» успішно адаптувалася до викликів, зумовлених економічною та політичною ситуацією в Україні, демонструючи суттєве зростання майнового потенціалу і доходів. Водночас зниження показників рентабельності вказує на необхідність підвищення ефективності використання ресурсів та оптимізації витрат, що стане ключовим завданням для забезпечення стабільного фінансового стану і подальшого розвитку компанії.

Таким чином, ТОВ «Нова Пошта» демонструє послідовне та стійке зростання як інфраструктурних, так і фінансових показників у період 2020–2024 років. Розширення мережі відділень і поштоматів, а також збільшення обсягів доставок свідчать про активний розвиток логістичних потужностей компанії. Паралельно з цим, аналіз фінансових показників підтверджує покращення економічної ефективності діяльності підприємства, незважаючи на складні зовнішні умови. Зростання активів, доходів і прибутку свідчить про стабільність бізнес-моделі і здатність адаптуватися до викликів сучасного ринку.

2.2. Аналіз основних параметрів формування оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА»

Ефективне управління оборотним капіталом є одним із ключових факторів фінансової стабільності та успішного функціонування будь-якого підприємства. Для ТОВ «НОВА ПОШТА» оборотний капітал забезпечує безперервність операційних процесів та якісне надання послуг, безпосередньо впливаючи на платоспроможність, ліквідність та прибутковість компанії. У цьому підрозділі буде проведено комплексний аналіз структури валового оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА», що охоплює вивчення співвідношення його окремих елементів (зокрема, грошових коштів, дебіторської заборгованості, запасів

тощо), а також джерел його формування і показника чистого оборотного капіталу.

Для початкової оцінки місця та значущості оборотного капіталу в загальній структурі активів ТОВ «НОВА ПОШТА» та формування контексту для подальшого детального аналізу його елементів та джерел формування, розглянемо співвідношення оборотних і необоротних активів за останні три роки (рис. 2.1).

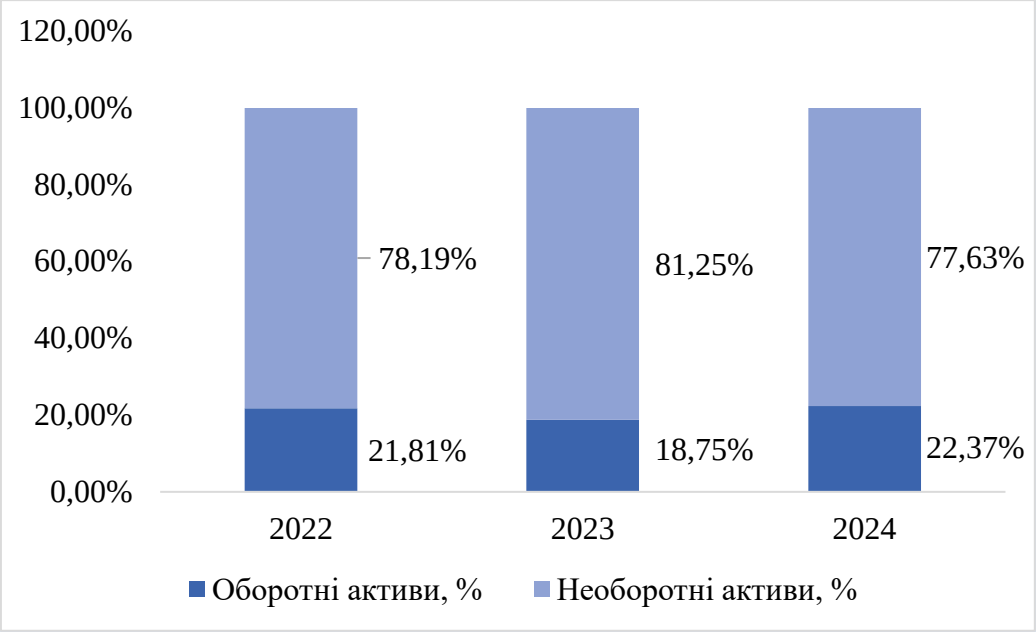

Рис. 2.1 Динаміка структури активів ТОВ «НОВА ПОШТА» за принципом оборотності, 2022-2024 рр.

Джерело: розраховано та побудовано на основі [37].

Аналіз даних, представлених на рис. 2.1, дозволяє виокремити ключові особливості та тенденції у формуванні активної частини балансу ТОВ «НОВА ПОШТА». Протягом усього аналізованого періоду (2022-2024 рр.) необоротні активи становлять переважну більшість у загальній структурі активів підприємства, їх частка коливається від 77,63% до 81,25%. Така структура є типовою та очікуваною для підприємств логістичної галузі, яка за своєю природою є капіталомісткою. Функціонування ТОВ «НОВА ПОШТА» вимагає значних інвестицій у довгострокові активи, такі як розгалужена мережа відділень, сортувальні центри, транспортні засоби, а також відповідне

обладнання та ІТ-інфраструктура. Висока питома вага необоротних активів свідчить про наявність значної матеріально-технічної бази, що є фундаментом для забезпечення безперервності операційних процесів та масштабування діяльності компанії.

Розглядаючи динаміку співвідношення активів протягом аналізованого періоду, помітними є певні зміни. У період з 2022 по 2023 рік спостерігається зниження частки оборотних активів з 21,81% до 18,75% (на 3,06 процентних пункти) при одночасному зростанні частки необоротних активів з 78,19% до 81,25% (також на 3,06 процентних пункти). Ця тенденція може свідчити про фазу активних інвестицій ТОВ «НОВА ПОШТА» у довгострокові активи. Ймовірно, у 2023 році компанія здійснювала масштабні капітальні вкладення, спрямовані на розширення своєї мережі, модернізацію інфраструктури або оновлення основних фондів, що є стратегічно важливим для забезпечення її конкурентоспроможності та подальшого розвитку. Натомість, у період з 2023 по 2024 рік відзначається зворотна тенденція: частка оборотних активів зростає з 18,75% до 22,37% (на 3,62 процентних пункти), а частка необоротних активів відповідно знижується з 81,25% до 77,63% (на 3,62 процентних пункти). Такий зсув може бути інтерпретований як перехід від фази інтенсивних капітальних інвестицій до фази більш активного управління операційною діяльністю та оборотним капіталом. Збільшення питомої ваги оборотних активів може вказувати на зростання обсягів операційної діяльності, ефективніше управління дебіторською заборгованістю, збільшення обсягу грошових коштів або оптимізацію використання вже існуючих необоротних активів. Це також може свідчити про фокус компанії на підвищенні ліквідності та операційної гнучкості після періоду значних капітальних вкладень.

Загалом, структура активів ТОВ «НОВА ПОШТА» є типовою для підприємства логістичної галузі, характеризуючись високою часткою необоротних активів, що свідчить про її капіталомісткий характер. Аналіз динаміки співвідношення оборотних та необоротних активів демонструє, що компанія здійснює динамічне управління своїми ресурсами, чергуючи періоди

значних інвестицій у довгострокові активи (як у 2023 році) з періодами, коли акцент зміщується на збільшення оборотного капіталу та підвищення операційної ліквідності (як у 2024 році). Ці висновки є відправною точкою для подальшого, більш детального аналізу компонентів оборотного капіталу та джерел його формування, що дозволить оцінити ефективність управління цими ресурсами в ТОВ «НОВА ПОШТА».

Після загального розгляду складу активів Товариства, що включає як необоротні, так і оборотні активи, подальший аналіз зосереджується на останніх. Оборотні активи становлять найбільш динамічну та ліквідну частину ресурсів компанії, від ефективності управління якими безпосередньо залежить її поточна операційна діяльність та здатність швидко реагувати на зміни ринкового середовища. Їхня значна питома вага у загальній структурі балансу ТОВ «НОВА ПОШТА» підкреслює критичну важливість детального вивчення їхнього складу, структури та динаміки. Такі дані дозволяють оцінити ефективність використання оборотного капіталу в умовах господарювання та формувати обґрунтовані управлінські рішення. Детальна інформація щодо складу оборотних активів ТОВ «НОВА ПОШТА» за аналізований період представлена у Додатку В, дані якого слугуватимуть емпіричною основою для подальшого аналітичного дослідження.

Аналіз динаміки та структури оборотних активів ТОВ «НОВА ПОШТА» за період 2022-2024 років дозволяє оцінити адаптивність та стратегічний розвиток компанії в умовах безпрецедентних викликів, пов'язаних з повномасштабним вторгненням в Україну. Цей період відзначився не лише військовими діями, а й значними економічними трансформаціями, до яких логістичний сектор мав швидко пристосуватися.

Загалом, спостерігається виразне та стійке зростання обсягу оборотних активів. Починаючи з 3 435,73 млн грн у 2022 році, загальна сума оборотних активів збільшилась до 4 332,45 млн грн у 2023 році, що становить приріст на 26,10%. У 2024 році цей показник демонструє ще більш інтенсивну динаміку, сягаючи 7 037,52 млн грн, що є зростанням на 62,44% порівняно з попереднім роком. Така значна експансія оборотного капіталу вказує на адаптивність

компанії до нових умов, розширення її операційних потужностей та, ймовірно, збільшення обсягів перевезень, що є критично важливим для логістичного оператора, який функціонує як життєво важлива інфраструктура в умовах війни та внутрішнього переселення. Це зростання може бути наслідком збільшення попиту на послуги доставки через розширення онлайн-торгівлі, а також активну участь у логістиці гуманітарних вантажів.

Розглядаючи структуру оборотних активів, слід відзначити динамічні зміни у співвідношенні ключових елементів (рис.2.2).

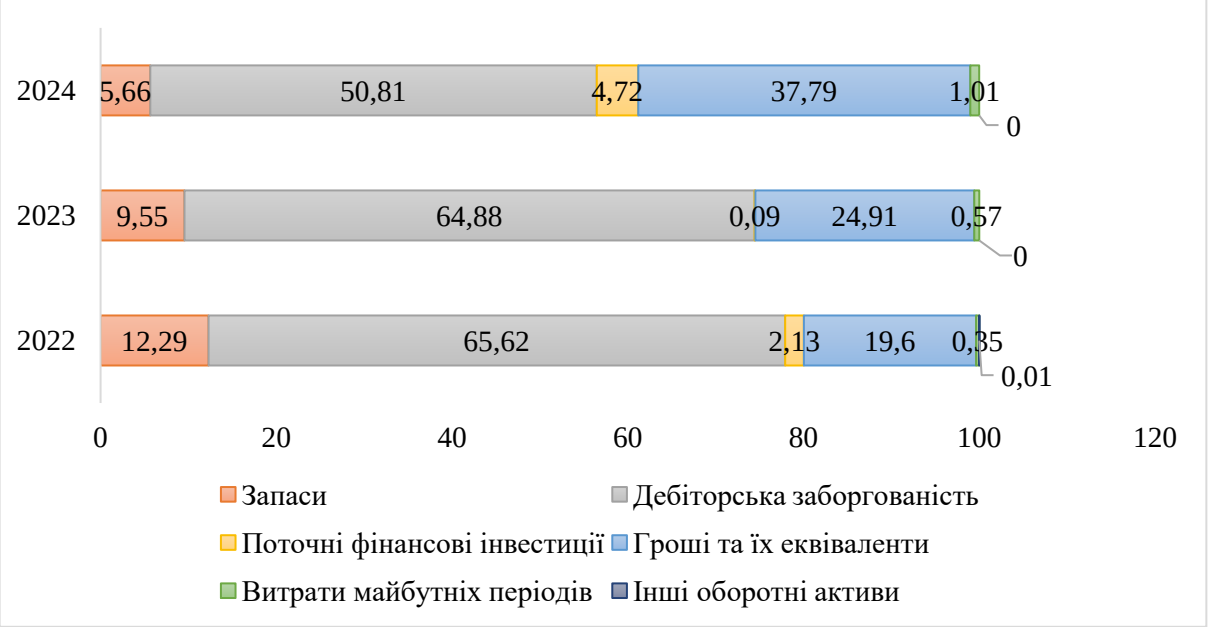

Рис. 2.2 Динаміка структури оборотних активів ТОВ «НОВА ПОШТА» за 2020-2022 рр., %

Джерело: побудовано на основі [37].

Дебіторська заборгованість традиційно залишається найбільшою складовою, про що свідчать наглядно представлені дані на рис. 2.2, відображаючи модель діяльності, де розрахунки за надані послуги часто відбуваються з відстрочкою. Хоча її абсолютне значення постійно зростало – з 2 254,55 млн грн у 2022 році до 2 811,05 млн грн у 2023 році (+556,49 млн грн) та до 3 575,92 млн грн у 2024 році (+764,88 млн грн), її відносна частка в загальному обсязі оборотних активів мала тенденцію до зниження (з 65,62% у 2022 році до 50,81% у 2024 році). Таке зростання абсолютної дебіторської заборгованості

може бути пов'язане зі збільшенням кількості корпоративних клієнтів та обсягів бізнесу, тоді як зменшення її відносної частки може свідчити про ефективніше управління збором коштів або, що більш імовірно, про випереджальне зростання інших, більш ліквідних активів.

Особливої уваги заслуговує значне зростання грошових коштів та їх еквівалентів. Цей показник збільшився з 673,52 млн грн у 2022 році до 1 079,27 млн грн у 2023 році (+60,24%), а потім продемонстрував стрімке зростання до 2 659,57 млн грн у 2024 році (+146,42%). Відповідно, частка грошових коштів у структурі оборотних активів зросла з 19,60% до 37,79%. Накопичення значного обсягу ліквідних коштів в умовах воєнного стану є стратегічним рішенням для логістичної компанії. Це забезпечує високий рівень фінансової гнучкості, дозволяє оперативно реагувати на непередбачувані витрати (наприклад, ремонт пошкодженої інфраструктури, закупівля пального при коливаннях цін), підтримувати безперебійну операційну діяльність та готуватися до майбутніх інвестицій у відбудову та розширення мережі. Це також може вказувати на сильний операційний грошовий потік компанії.

Запаси у структурі оборотних активів ТОВ "НОВА ПОШТА", що включають, ймовірно, пакувальні матеріали, пальне, запасні частини для автопарку, демонструють тенденцію до зниження відносної частки (з 12,29% у 2022 році до 5,66% у 2024 році), а їх абсолютне значення дещо зменшилось. Це може свідчити про підвищення ефективності логістичних процесів та управління ланцюгами поставок, що дозволяє мінімізувати обсяги запасів, які є менш ліквідними та можуть зазнавати ризиків у воєнний час.

Поточні фінансові інвестиції виявили значну волатильність. Після різкого падіння у 2023 році (-94,84%), що, можливо, було пов'язано з виведенням коштів для фінансування операційної діяльності в складних умовах або через перерозподіл ліквідності, у 2024 році спостерігається вибухове зростання на 8 686,23%. Такий різкий приріст може бути пояснений тимчасовим розміщенням значних обсягів вільної ліквідності (наприклад, у короткострокові державні

облігації, що стало поширеною практикою для українських підприємств для підтримки держави та отримання доходу) або поверненням великих інвестицій.

Зростання витрат майбутніх періодів також заслуговує на увагу, відображаючи збільшення на 105,35% у 2023 році та на 191,03% у 2024 році. Для логістичної компанії це може бути пов'язано з передоплатами за значні обсяги послуг, оренду приміщень, страхування або ліцензії на програмне забезпечення, необхідні для підтримки та розвитку операційної інфраструктури.

Узагальнюючи, фінансові показники ТОВ "НОВА ПОШТА" за 2022-2024 роки свідчать про надзвичайну стійкість та ефективність адаптації компанії до викликів воєнного часу. Зростання оборотних активів, особливо їх ліквідної частини у вигляді грошових коштів, поряд з оптимізацією запасів та гнучким управлінням фінансовими інвестиціями, підкреслює стратегічний підхід до забезпечення операційної стабільності та готовності до подальшого розвитку навіть в умовах підвищених ризиків української економіки. Це дозволяє компанії не тільки зберігати, а й нарощувати свої потужності, виконуючи при цьому критично важливу функцію в логістичній інфраструктурі країни.

У фінансовій теорії та практиці аналізу джерел фінансування оборотного капіталу існує декілька методичних підходів, що відрізняються як за глибиною деталізації, так і за цільовим призначенням. Найбільш поширеним є традиційний підхід, який передбачає розмежування джерел на власні та короткострокові зобов’язання, що безпосередньо фінансують оборотні активи. Також застосовуються функціональний підхід (через зіставлення з необоротними активами) та класифікаційний (за строками, стабільністю, ризиком тощо).

Однак в умовах зростання динаміки зовнішнього середовища, посилення фінансових ризиків і багатоваріантності структури пасивів підприємства, дедалі більшого значення набуває пасивний (широкий) підхід. Його суть полягає в тому, що всі елементи пасиву балансу розглядаються як потенційні джерела фінансування як необоротних, так і оборотних активів. Такий підхід ґрунтується на принципі тотожності балансу і дозволяє комплексно аналізувати структуру

фінансових ресурсів підприємства, не обмежуючись лише короткостроковими зобов’язаннями.

З огляду на викладене, у подальшому дослідженні доцільно зосередити увагу саме на пасивному підході, як такому, що забезпечує найбільш повне й системне бачення потенціалу фінансування обігових потреб підприємства в сучасних умовах господарювання.

Для розрахунку динаміки обсягу та складу джерел формування оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА» зосередимося на джерелах фінансування, які безпосередньо впливають на оборотний капітал, беручи до уваги, що власний капітал та довгострокові зобов'язання також можуть бути джерелами його формування, якщо їх частина не інвестована в необоротні активи. З позиції власності на джерела капіталу, то оборотні активи (валовий оборотний капітал) може формуватися за рахунок власного та позикового капіталу. У додатку Г представлено в розгорнутій формі інформацію щодо потенційних джерел формування оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА» за пасивним підходом.

Аналіз джерел формування оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА» за період 2022-2024 років, представлених у додатку Г, свідчить про динамічний та збалансований підхід до фінансування оборотних активів підприємства. Загальна сума джерел, що відображає зростання масштабів діяльності компанії, збільшилася більш ніж удвічі: з 15 754,92 млн грн у 2022 році до 31 466,58 млн грн у 2024 році.

Власний капітал є ключовим та найбільш стабільним джерелом формування оборотного капіталу, демонструючи значне зростання на 45,92% у 2023 році та на 21,88% у 2024 році. Цей приріст, майже повністю обумовлений реінвестованим нерозподіленим прибутком (збільшення на 46,15% та 21,95% відповідно), підкреслює високу ефективність операційної діяльності компанії та її здатність генерувати достатні внутрішні фінансові ресурси для самофінансування. Така динаміка свідчить про зміцнення фінансової автономії ТОВ «НОВА ПОШТА» та розширення її можливостей щодо самостійного фінансування оборотних активів.

Водночас, за аналізований період спостерігається істотне зростання сумарного позикового капіталу (рис. 2.3).

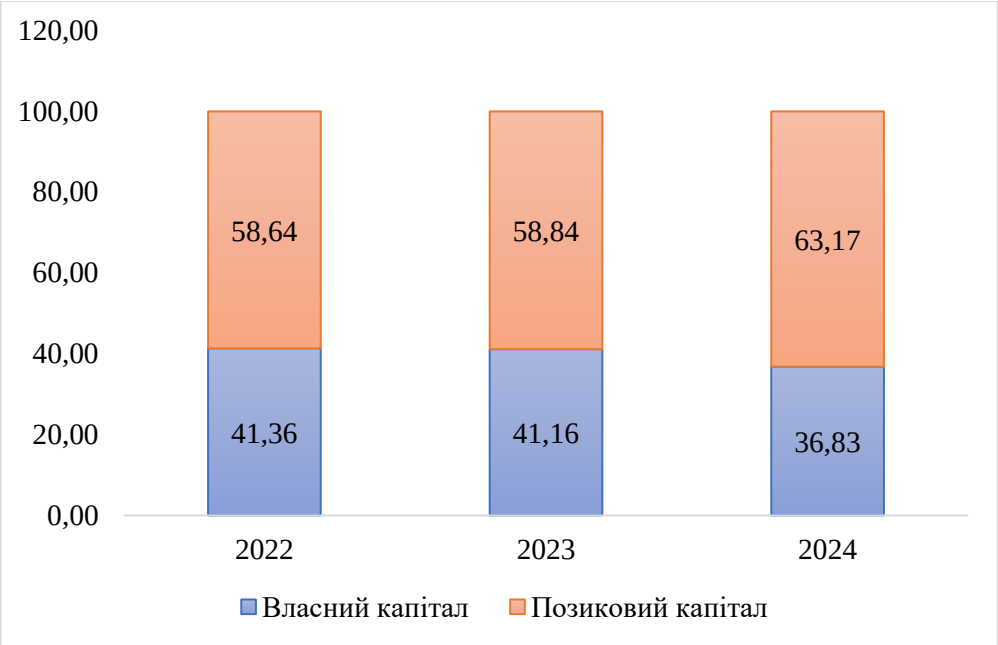

Рис. 2.3 Структура сукупного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА» за 2022-2024 рр., %

Джерело: розраховано та побудовано за даними [37].

Довгострокові зобов'язання, які є стабільним джерелом фінансування оборотного капіталу, зросли на 40,9% у 2023 році та на 71,08% у 2024 році, досягнувши 9130,39 млн грн. Значне зростання довгострокових кредитів банків, особливо на 165,32% у 2024 році, свідчить про активне залучення зовнішнього фінансування для реалізації масштабних інвестиційних проектів. Таке збільшення боргового навантаження, хоча й переважно за рахунок довгострокових інструментів, що забезпечують більш стабільне фінансування, потребує ретельного управління для уникнення надмірних фінансових ризиків. Використання довгострокових зобов'язань дозволяє підприємству покривати постійну частину оборотних активів, зменшуючи залежність від короткострокових коливань ринку та ризиків ліквідності.

Серед поточних зобов'язань спостерігаються важливі якісні зміни. Повне погашення короткострокових кредитів банків до нуля у 2023-2024 роках є вкрай позитивним показником, що демонструє зниження залежності від дорогих та

нестабільних джерел фінансування. Це свідчить про оптимізацію структури запозичень та покращення управління ліквідністю. Водночас, зростання кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги (на 52,49% у 2024 році) та за одержаними авансами (на 71,09% у 2024 році) вказує на ефективне використання "безкоштовних" джерел оборотного капіталу. Ці статті, будучи "стійкими пасивами", дозволяють компанії фінансувати поточну діяльність за рахунок комерційного кредиту та передоплат клієнтів, що є вигідним для підприємства. Зростання заборгованості з оплати праці та розрахунків з бюджетом також є природним наслідком розширення масштабів діяльності. Значний приріст розрахунків з учасниками у 2023 році (13498,89%) вказує на формування значних зобов'язань перед власниками, які тимчасово використовуються в обороті компанії.

Підсумовуючи, ТОВ «НОВА ПОШТА» демонструє зрілу та ефективну стратегію управління джерелами формування оборотного капіталу. Збільшення власного капіталу за рахунок прибутку забезпечує фінансову незалежність, тоді як значне зростання довгострокових зобов'язань свідчить про активне залучення позикового капіталу для підтримки масштабних інвестиційних проектів та стабільного фінансування оборотних активів. Одночасна відмова від короткострокових банківських кредитів та активне використання "безкоштовних" поточних зобов'язань свідчать про високий рівень фінансового менеджменту, що забезпечує компанії достатню ліквідність та платоспроможність для подальшого сталого зростання. Незважаючи на збільшення сумарного позикового капіталу, його структура є переважно довгостроковою, що є більш стабільним підходом до фінансування.

Для більш глибокого розуміння структури фінансування оборотних активів ТОВ «НОВА ПОШТА», доцільно розрахувати показник чистого оборотного капіталу (ЧОК), який відображає ту частину оборотних активів, що фінансується за рахунок власних та довгострокових позикових джерел. Він характеризує фінансову стійкість підприємства та його здатність фінансувати поточну діяльність за рахунок стабільних джерел, є чистий оборотний капітал

(ЧОК), також відомий як власні оборотні кошти (ВОК) або власний робочий капітал (ВРК). Він розраховується як різниця між оборотними активами та поточними зобов'язаннями [9]:

$$\text{ЧОК (ВОК)} = \text{Оборотні активи} - \text{Поточні зобов'язання} \qquad (2.1)$$

Позитивне значення ЧОК свідчить про те, що підприємство фінансує частину своїх оборотних активів (або всі оборотні активи, якщо ЧОК перевищує оборотні активи) за рахунок власного капіталу та/або довгострокових зобов'язань. Це є ознакою фінансової стійкості, оскільки такі джерела є більш стабільними та не вимагають швидкого погашення, на відміну від поточних зобов'язань. Від'ємне значення ЧОК, навпаки, вказує на те, що підприємство фінансує частину оборотних активів (а іноді й необоротних активів) за рахунок короткострокових зобов'язань, що підвищує фінансові ризики та потенційні проблеми з ліквідністю. Аналіз структури та динаміки джерел формування оборотного капіталу, а також показника ЧОК, є фундаментальним для оцінки фінансового стану компанії.

Розрахунок чистого оборотного капіталу (ЧОК = ОА - ПЗ):

ЧОК (2022): 3435,73 млн грн − 5451,22 млн грн = −2015,49 млн грн

ЧОК (2023): 4332,45 млн грн − 8256,4 млн грн = −3923,95 млн грн

ЧОК (2024): 7037,52 млн грн −10747,82 млн грн = −3710,30 млн грн

Розраховані значення чистого оборотного капіталу для ТОВ «НОВА ПОШТА» демонструють стабільно від'ємні показники протягом усього аналізованого періоду (2022-2024 рр.). У 2022 році ЧОК становив -2015,491 млн грн. У 2023 році його негативне значення значно поглибилося до -3923,95 млн грн, що свідчить про випереджаючі темпи зростання поточних зобов'язань (на 51,46%) порівняно з оборотними активами (на 26,10%) у цей період. Однак, у 2024 році, хоча ЧОК залишається від'ємним, спостерігається певне зменшення його негативного значення до -3710,30 млн грн. Це зумовлено тим, що темпи зростання оборотних активів (на 62,43%) у 2024 році значно випередили темпи

зростання поточних зобов'язань (на 30,18%), що вказує на уповільнення темпів зростання дефіциту або на певні заходи з оптимізації структури поточних активів та зобов'язань.

Від'ємне значення чистого оборотного капіталу вказує на те, що поточні зобов'язання підприємства перевищують його оборотні активи. Це означає, що для фінансування частини оборотних активів, а потенційно й частини необоротних активів, компанія використовує короткострокові джерела. Такий стан балансу, з одного боку, підвищує фінансові ризики та потенційні проблеми з ліквідністю, якщо підприємство не зможе своєчасно погашати свої короткострокові зобов'язання. З іншого боку, для компаній з високою оборотністю капіталу та ефективним управлінням грошовими потоками, таких як ТОВ «НОВА ПОШТА» у галузі логістики та послуг з швидким обігом коштів, від'ємний чистий оборотний капітал не завжди є критичним показником фінансового неблагополуччя. Швидке надходження грошових коштів від клієнтів (як правило, одразу або протягом дуже короткого терміну) дозволяє фінансувати поточні операції та навіть частину активів за рахунок кредиторської заборгованості та інших "безкоштовних" поточних зобов'язань, термін оплати яких може бути довшим.

Отже, аналіз структури та джерел формування оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА» за 2022-2024 роки свідчить про динамічний розвиток та адаптивність компанії в складних економічних умовах. Підприємство демонструє типову для логістичної галузі капіталомістку структуру активів, де переважають необоротні активи. Проте, спостерігається значне зростання оборотних активів, особливо ліквідної частини (грошових коштів), що вказує на розширення операційної діяльності та підвищення фінансової гнучкості. Ефективність управління оборотними активами підтверджується оптимізацією запасів та зниженням відносної частки дебіторської заборгованості. У структурі джерел фінансування відзначається посилення фінансової автономії за рахунок значного зростання власного капіталу (реінвестованого прибутку). Водночас, сумарний позиковий капітал також зріс, переважно за рахунок довгострокових

зобов'язань, що свідчить про цільове залучення коштів для інвестицій. Важливим позитивним моментом є відмова від короткострокових банківських кредитів та ефективне використання "безкоштовних" поточних зобов'язань. Незважаючи на стабільно від'ємний чистий оборотний капітал (ЧОК), що підвищує ризики ліквідності, для компанії з високою оборотністю, як «НОВА ПОШТА», це не є критичним за умови ефективного управління грошовими потоками. Динаміка ЧОК у 2024 році показала позитивні зміни, коли зростання оборотних активів випередило зростання поточних зобов'язань, зменшивши дефіцит. Загалом, ТОВ «НОВА ПОШТА» демонструє зрілий фінансовий менеджмент, забезпечуючи стабільність та платоспроможність, що дозволяє компанії успішно функціонувати та розвиватися в сучасних умовах.

2.3. Оцінка ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА»

Ефективність використання оборотного капіталу є визначальним фактором для оптимізації фінансових ресурсів та підвищення рентабельності діяльності підприємства. Після аналізу структури та джерел формування, наступним етапом є глибока оцінка ефективності управління цими ресурсами в ТОВ «НОВА ПОШТА». Цей підрозділ присвячений аналізу, як компанія використовує свій оборотний капітал для генерації доходу та прибутку, а також виявленню резервів підвищення ефективності його обороту.

Оцінка ефективності дозволить виявити, наскільки раціонально ТОВ «НОВА ПОШТА» управляє своїми оборотними активами, скорочуючи цикл обертання коштів та максимізуючи віддачу від кожного вкладеного гривні. Результати цього аналізу стануть основою для розробки практичних рекомендацій щодо оптимізації управління оборотним капіталом компанії.

Для оцінки ефективності використання оборотного капіталу ТОВ "НОВА ПОШТА" будуть проаналізовані такі ключові показники.

Показники рентабельності активів ROA розраховується як відношення чистого прибутку до середньорічної вартості оборотних активів і показує, наскільки ефективно компанія використовує свої оборотні активи для отримання прибутку [1, 9, 16, 29].

$$RCA = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість оборотних активів}} \quad (2.2)$$

Звідки, Середньорічна вартість (СВ):

$$\text{СВ} = \frac{\text{Показник на початок періоду} + \text{Показник на кінець періоду}}{2} \quad (2.3)$$

Коефіцієнт оборотності оборотних активів (Коб_ОА). Цей показник демонструє, скільки разів оборотні активи підприємства обернулися протягом звітного періоду, тобто скільки гривень доходу отримано на одну гривню оборотних активів. Його динаміка відображає ефективність використання всіх оборотних ресурсів для генерування виручки. Чим вище значення коефіцієнта оборотності, тим ефективніше використовуються оборотні активи, оскільки вони генерують більше доходу за той самий період.

Коефіцієнт оборотності (Коб) [9, 15, 16, 28]:

$$\text{К}_{\text{об_оа}} \frac{\text{Чистий дохід від реалізації}}{\text{Середньорічна вартість оборотних активів}} \quad (2.4)$$

Коефіцієнт завантаження оборотних коштів є оберненим показником до коефіцієнта оборотності оборотних активів (капіталоємності оборотних активів). Він показує, скільки оборотних коштів припадає на 1 гривню реалізованої продукції (чистого доходу від реалізації). Чим нижче значення коефіцієнта завантаження, тим ефективніше використовуються оборотні кошти, оскільки для

генерування тієї ж одиниці доходу потрібно менше оборотного капіталу [9, 15, 16, 28].

$$К_{з_оа} \frac{\text{Середньорічна вартість оборотних активів}}{\text{Чистий дохід від реалізації}} \quad (2.5)$$

Коефіцієнт оборотності запасів (Коб_З). Відображає інтенсивність використання запасів, показуючи, скільки разів запаси були продані (або використані у виробництві) протягом періоду. Високий коефіцієнт свідчить про ефективне управління товарно-матеріальними цінностями та мінімізацію ризиків їх застарівання [9, 15, 16, 28].

Тривалість одного обороту оборотних активів (Т_ОА). Показує середню кількість днів, протягом яких оборотні активи знаходяться в обігу, переходячи з однієї стадії в іншу (від запасів до дебіторської заборгованості, потім до грошових коштів). Зменшення цього показника свідчить про прискорення обороту та вивільнення капіталу [9, 15, 16, 28].

$$Т = \frac{365}{\text{Коефіцієнт оборотності}} \quad (2.6)$$

Тривалість одного обороту запасів (Т_З). Цей показник вказує на середній період часу (у днях), протягом якого запаси перебувають на підприємстві від моменту їх придбання до реалізації. Його оптимізація дозволяє зменшити витрати на зберігання та підвищити ліквідність.

$$Т_з \frac{\text{Середньорічна вартість запасів}}{\text{Собівартість реалізованої продукції}} \times 365 \quad (2.7)$$

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Коб_ДЗ). Характеризує швидкість погашення дебіторської заборгованості, тобто показує,

скільки разів протягом періоду дебіторська заборгованість трансформувалася в грошові кошти. Збільшення цього коефіцієнта свідчить про ефективність політики збору платежів [9, 15, 16, 28].

Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості (Т_ДЗ). Визначає середню кількість днів, необхідних для отримання платежів від дебіторів. Скорочення цього терміну позитивно впливає на грошові потоки та платоспроможність компанії.

Таблиця 2.4

Аналіз та динаміка показників ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Зміна 2023/2022	Зміна 2024/2023
Рентабельність оборотних активів (РСА, %)	62,12	154,99	78,69	92,87	-76,3
Коефіцієнт оборотності оборотних активів (разів)	6,91	9,39	7,88	2,48	-1,51
Коефіцієнт завантаження оборотних коштів (грн/грн)	0,145	0,1065	0,127	-0,0385	0,0205
Тривалість одного обороту оборотних активів (днів)	52,84	38,87	46,34	-13,97	7,47
Коефіцієнт оборотності запасів (разів)	45,66	68,49	86,91	22,83	18,42
Тривалість одного обороту запасів (днів)	7,99	5,33	4,2	-2,66	-1,13
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (разів)	10,51	14,41	14,02	3,9	-0,39
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості (днів)	34,74	25,34	26,03	-9,4	0,69

Джерело: розраховано автором на основі

Аналізуючи загальну ефективність використання оборотних активів, спостерігається така динаміка.

Динаміка рентабельності оборотних активів (RCA) демонструє значні коливання, характерні для галузей з інтенсивним використанням активів. У 2022 році RCA становила 62,12%. Однак, у 2023 році цей показник продемонстрував вражаючий ріст до 154,99%. Таке суттєве збільшення є яскравим свідченням винятково високої ефективності використання кожного гривні оборотних активів для отримання прибутку, що було досягнуто, ймовірно, завдяки значному зростанню обсягів перевезень та оптимізації операційних витрат, що є критичним для логістичних операторів. Проте, у 2024 році зафіксовано суттєве падіння RCA до 78,69%. Це зниження, що становить 76,30 процентних пунктів, є серйозним сигналом, який вказує на погіршення ефективності генерації прибутку з оборотної бази активів. Таке погіршення може бути обумовлене як зниженням чистого прибутку, так і одночасним зростанням середньорічної вартості оборотних активів, що може свідчити про значні інвестиції в розширення мережі, оновлення транспортного парку або впровадження нових технологій, які ще не почали генерувати пропорційний прибуток.

Щодо оборотності оборотних активів, яка характеризує швидкість їх використання та вплив на фінансові результати, виявляються певні зміни. Коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2022 році дорівнював 6,91 разів. 2023 рік відзначився значним зростанням коефіцієнта до 9,39 разів, що вказує на прискорення ділової активності та ефективніше використання оборотного капіталу в умовах зростання попиту на логістичні послуги. Тривалість одного обороту оборотних активів дзеркально відобразила це покращення, скоротившись з 52,84 днів у 2022 році до 38,87 днів у 2023 році, що свідчить про вивільнення фінансових ресурсів. Водночас, коефіцієнт завантаження оборотних коштів знизився з 0,1450 грн/грн у 2022 році до 0,1065 грн/грн у 2023 році, підтверджуючи підвищення ефективності використання оборотного капіталу.

Однак, у 2024 році динаміка змінюється на протилежну: коефіцієнт оборотності знижується до 7,88 разів, тривалість обороту знову збільшується до

46,34 днів, а коефіцієнт завантаження зростає до 0,1270 грн/грн. Таке уповільнення обігу та збільшення капіталоємності обороту вказує на менш ефективне використання оборотного капіталу в останньому періоді. Зважаючи на галузеву специфіку, це може бути спричинене випереджаючим зростанням вартості оборотних активів (наприклад, інвестиціями у нові сортувальні лінії, розширенням автопарку, розвитком IT-систем), які ще не вийшли на повну проектну потужність або чиї доходи відкладені у часі, порівняно зі зростанням чистого доходу від реалізації. Також можлива акумуляція надлишкових, неефективно задіяних оборотних активів, що призводить до довшого перебування коштів у циклі обігу, потенційно знижуючи ліквідність та потребуючи додаткового фінансування.

Аналіз управління запасами виявляє одну з найбільш сильних та позитивних тенденцій у діяльності ТОВ "НОВА ПОШТА", що є критично важливим для логістичної компанії, де запаси переважно складаються з пакувальних матеріалів, операційних витратних матеріалів та пального. Коефіцієнт оборотності запасів демонструє стійке та значне зростання протягом усього аналізованого періоду: з 45,66 разів у 2022 році до 68,49 разів у 2023 році та до 86,91 разів у 2024 році. Відповідно, тривалість одного обороту запасів постійно скорочується: з 7,99 днів у 2022 році до 5,33 днів у 2023 році і до 4,20 днів у 2024 році. Таке стрімке скорочення є вкрай позитивним, оскільки вказує на високооптимізовану логістику закупівель, ефективні складські процеси та налагоджені ланцюги постачання операційних матеріалів, що безпосередньо сприяє покращенню грошових потоків підприємства.

Оцінка оборотності дебіторської заборгованості надає інформацію про ефективність політики збору платежів та управління взаємовідносинами з клієнтами, серед яких значний сегмент становлять корпоративні клієнти та великі відправники. У 2022 році коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості дорівнював 10,51 разів, із середнім терміном отримання платежів від дебіторів у 34,74 дні. У 2023 році підприємство продемонструвало значне покращення, збільшивши коефіцієнт оборотності до 14,41 разів та скоротивши

тривалість обороту до 25,34 днів. Це свідчить про підвищення ефективності політики стягнення дебіторської заборгованості та/або покращення платіжної дисципліни ключових клієнтів. Проте, у 2024 році зафіксовано незначне зниження коефіцієнта до 14,02 разів та відповідне збільшення тривалості обороту до 26,03 днів. Хоча це не є критичним погіршенням, дана тенденція потребує уваги для контролю за термінами погашення заборгованості, оскільки в умовах конкуренції за великих корпоративних клієнтів можуть надаватися більш гнучкі умови оплати, що потенційно впливає на ліквідність компанії.

Комплексний аналіз показників ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА» за період 2022-2024 років виявляє змішану динаміку, характерну для активно зростаючих логістичних компаній. Підприємство демонструє високоефективне управління запасами, що є його безумовною сильною стороною та потужним фундаментом для фінансової стабільності, забезпечуючи швидкий потік операційних матеріалів. Водночас, спостерігаються аспекти, що потребують посиленої уваги. Це, насамперед, зниження рентабельності оборотних активів та уповільнення їх загального обороту у 2024 році, що може вказувати на значні капіталовкладення в розширення інфраструктури, які ще не досягли повного економічного ефекту, або на неефективне використання частини обігового капіталу. Також, після значного покращення у 2023 році, у 2024 році зафіксовано незначне уповільнення оборотності дебіторської заборгованості, що може бути пов'язано з комерційною політикою або змінами у платіжній поведінці клієнтів.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

3.1 Шляхи поліпшення механізму формування та використання оборотного капіталу підприємств

Управління оборотним капіталом – ключовий аспект фінансової стійкості та ефективності будь-якого підприємства. В умовах сучасної динаміки, непередбачуваності та багатовекторних впливів, поліпшення існуючого механізму його формування та використання набуває особливого значення. Цей механізм, що охоплює планування та прогнозування потреб, формування джерел фінансування, управління розподілом та використанням, а також контроль і оцінку ефективності, потребує постійного вдосконалення для забезпечення адаптивності та раціональності підходів підприємств. Модернізація цих підходів вимагає комплексного переосмислення традиційних методів та інтеграції інноваційних рішень, що дозволить підприємствам не лише виживати, а й успішно розвиватися в умовах невизначеності.

Сучасні умови для українських підприємств мають багатогранний характер, поєднуючи в собі як системні виклики, так і нові можливості, що безпосередньо впливають на ефективність функціонування механізму формування та використання оборотного капіталу. Ключові виклики зовнішнього середовища:

- геополітична нестабільність та ризики безпеки [20, 25];
- висока інфляція та волатильність валютного курсу;
- зростання вартості запозичень;
- зміни у логістиці та ланцюгах поставок;
- дефіцит кваліфікованих кадрів.

Наслідки цих викликів мають прямий вплив на механізм формування та використання оборотного капіталу. Зокрема, широкомасштабна агресія призводить до руйнування інфраструктури, перебоїв у ланцюгах поставок,

зростання операційних ризиків та ускладненого доступу до зовнішніх ринків капіталу. Це вимагає від підприємств формування більших резервів ліквідності, що впливає на планування та прогнозування потреб в оборотному капіталі, а також на управління розподілом та використанням через підвищення операційних ризиків. Висока інфляція та нестабільність валютного курсу знижують купівельну спроможність грошових коштів, збільшують вартість сировини та матеріалів, що ускладнює контроль та оцінку ефективності використання грошових коштів. Обмежений доступ до дешевих кредитних ресурсів підвищує вартість оборотного капіталу, що прямо впливає на формування джерел фінансування. Необхідність переорієнтації експортно-імпортних шляхів та збільшення термінів доставки призводить до зростання логістичних витрат [5], порушуючи планування та управління розподілом товарно-матеріальних цінностей. Крім того, дефіцит кваліфікованих кадрів негативно впливає на загальну ефективність управління та контролю всіх бізнес-процесів, включаючи фінансові.

Ключові можливості зовнішнього середовища:

- збільшення попиту на певні послуги/товари;
- прискорення цифрової трансформації та автоматизації [10];
- потенціал для інвестицій у відбудову та розширення;
- державна підтримка та міжнародні програми.

Водночас, існують і ключові можливості зовнішнього середовища, що можуть бути використані для вдосконалення механізму управління оборотним капіталом. Зокрема, зростання попиту на певні послуги/товари, частково зумовлене змінами в потребах населення та бізнесу в умовах військових дій, створює потенціал для поліпшення планування та управління використанням оборотних коштів, спрямовуючи їх на найбільш прибуткові напрямки. Прискорення цифрової трансформації та автоматизації, яке також посилюється необхідністю оптимізації процесів в умовах воєнного стану, відкриває нові шляхи для підвищення точності обліку, контролю та оперативності прийняття рішень у рамках механізму. Потенціал для інвестицій у відбудову та розширення,

особливо актуальний після завершення активних бойових дій та для деокупованих територій, надає можливості для формування нових джерел фінансування та масштабування діяльності, особливо для ключових інфраструктурних компаній. Наявність державної підтримки та міжнародних програм, багато з яких спрямовані на підтримку України під час війни та в період відновлення, забезпечує доступ до пільгових програм фінансування, грантів та підтримки від міжнародних партнерів для ключових галузей, поліпшуючи можливості формування джерел.

Ці багатовекторні впливи сучасних реалій, включно з викликами та можливостями, що виникають у зв'язку з військовими діями, вимагають від підприємств розробки та впровадження гнучких та адаптивних підходів до поліпшення формування та використання їх оборотного капіталу в рамках оновленого механізму. Забезпечення оптимальної структури джерел фінансування є ключовим для мінімізації фінансових ризиків, зменшення вартості капіталу та підтримки високої ліквідності й платоспроможності.

В умовах цих викликів та можливостей, для забезпечення сталості та розвитку, підприємствам критично важливо розробляти та впроваджувати гнучкі підходи до формування й використання оборотного капіталу. Оптимальна структура джерел фінансування стає ключовою для мінімізації фінансових ризиків, оптимізації вартості капіталу та підтримки високої ліквідності й платоспроможності. Далі будуть розглянуті основні принципи та заходи з оптимізації, адаптовані до сучасних реалій [9,14].

Поліпшення механізму формування та використання оборотного капіталу має ґрунтуватися на таких ключових принципах, що стосуються його складових:

– аналіз структури і динаміки оборотного капіталу для виявлення слабких місць і резервів зростання ефективності;

– фінансова збалансованість між поточними активами та зобов’язаннями;

– раціональне управління запасами на основі сучасних логістичних підходів (наприклад, JIT, ABC/XYZ-аналіз);

– контроль дебіторської заборгованості і впровадження чіткої кредитної політики;

– оптимізація грошових потоків для забезпечення платоспроможності та фінансової стабільності.

Застосування цих принципів є основою для розробки дієвих та адаптивних стратегій управління оборотним капіталом, що дозволяють підприємству оперативно реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища. Однак, ефективність цих заходів значною мірою залежить від їхньої комплексної інтеграції у загальну систему фінансового управління підприємством, забезпечуючи синергію між різними напрямками оптимізації та підтримуючи єдиний стратегічний вектор розвитку.

Для досягнення поставлених цілей українським підприємствам необхідно впроваджувати конкретні заходи, спрямовані на поліпшення кожного елемента механізму формування та використання оборотного капіталу. У табл. 3.1 нижче представлено узагальнені заходи щодо оптимізації формування та використання оборотного капіталу, які можуть бути застосовані на вітчизняних підприємствах.

Таблиця 3.1

Заходи з поліпшення механізму формування та використання оборотного капіталу підприємств та очікувані результати

Напрям оптимізації	Заходи	Очікуваний результат
Управління запасами	Впровадження системи JIT (Just-in-Time) ABC/XYZ-аналіз запасів	Зменшення витрат на зберігання, вивільнення обігових коштів
Управління дебіторською заборгованістю	Встановлення чітких кредитних умов для клієнтів Моніторинг платоспроможності контрагентів	Прискорення обороту капіталу, зменшення ризику неплатежів
Управління грошовими коштами	Побудова системи прогнозування грошових потоків Оптимізація графіків платежів	Забезпечення ліквідності, зниження витрат на залучення коштів
Оптимізація джерел фінансування	Комбіновані схеми фінансування Контроль вартості капіталу	Зниження фінансових витрат, підвищення стабільності

Продовження табл. 3.1

Цифровізація фінансових процесів	Впровадження ERP-систем Автоматизовані системи обліку	Підвищення точності обліку, оперативність прийняття рішень
Моніторинг та аналіз фінансових показників	Регулярне оновлення даних Визначення критичних коефіцієнтів	Своєчасне виявлення ризиків, превентивне реагування

Джерело: розроблено автором

Представлені в табл. 3.1 заходи є конкретними інструментами та процедурами, що вбудовуються в загальний механізм управління оборотним капіталом. Наприклад, впровадження системи JIT не лише зменшує витрати, а й змінює процес управління запасами, роблячи його більш динамічним та адаптивним. Побудова системи прогнозування грошових потоків є ключовим елементом планування та контролю в межах цього механізму, дозволяючи оперативно реагувати на зміни ліквідності.

Отже, системне поліпшення оборотного капіталу вимагає не просто набору розрізнених заходів, а глибокої інтеграції фінансових, організаційних та технічних змін у всі елементи механізму його формування та використання. Досягнення оптимального рівня оборотного капіталу є постійним процесом вдосконалення функціонування цього механізму, що в умовах економічної нестабільності забезпечує підвищення стійкості підприємства та зміцнення його ринкових позицій у довгостроковій перспективі.

3.2 Заходи щодо підвищення ефективності управління оборотним капіталом ТОВ «НОВА ПОШТА»

Управління механізмом формування оборотного капіталу є фундаментальним аспектом забезпечення фінансової стійкості та ефективного функціонування будь-якого підприємства, особливо в умовах динамічних змін та викликів сучасної економіки. На основі розгорнутого аналізу стану та динаміки формування оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА», проведеного

у попередньому розділі, було виявлено певні тенденції та особливості, які потребують системного підходу до їхнього вдосконалення. Хоча компанія демонструє значну адаптивність та ефективність у використанні внутрішніх джерел фінансування, існують резерви для подальшої оптимізації структури капіталу, управління фінансовими ризиками та підвищення загальної фінансової гнучкості. Цей підрозділ присвячений розробці конкретних рекомендацій щодо удосконалення системи формування оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА», враховуючи як існуючі зовнішні обмеження, так і можливості, що відкриваються у сучасних реаліях.

Попередньо проведений аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «НОВА ПОШТА» свідчить про динамічну та зрілу стратегію компанії щодо формування оборотного капіталу протягом 2022-2024 років. Компанія демонструє значне зростання власного капіталу, переважно за рахунок реінвестованого прибутку, що підкреслює її високу ефективність та здатність до самофінансування навіть в умовах широкомасштабного вторгнення. Особливо позитивним є повне погашення короткострокових кредитів банків у 2023-2024 роках, що значно знижує залежність підприємства від дорогих та нестабільних джерел фінансування. Водночас, спостерігається збільшення довгострокових зобов'язань, що є свідченням цільового залучення коштів для масштабних інвестиційних проектів, а також ефективне використання кредиторської заборгованості як "безкоштовного" джерела. Незважаючи на стабільно від'ємний чистий оборотний капітал, динаміка 2024 року вказує на уповільнення дефіциту за рахунок випереджаючого зростання оборотних активів над поточними зобов'язаннями, що свідчить про адаптивність фінансового менеджменту [18, 37].

– Враховуючи ці унікальні характеристики та сучасні виклики та можливості, подальше удосконалення системи формування оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА» має бути спрямоване на зміцнення досягнутих позицій та ефективне використання всіх доступних ресурсів. Пропонується зосередитись на таких ключових напрямках для ТОВ «НОВА ПОШТА», як [3, 7, 8, 13] :

– подальше зміцнення власного капіталу як основного джерела фінансування та інвестицій у розвиток (оптимізація політики реінвестування прибутку, формування цільових фондів та резервів для стратегічних інвестицій);

– раціоналізація управління довгостроковими зобов'язаннями з метою оптимізації вартості капіталу та використання можливостей ринку (активний моніторинг та аналіз ринку довгострокового фінансування, диверсифікація джерел довгострокового запозичення, оцінка та управління борговим навантаженням);

– оптимізація структури та використання поточних зобов'язань як джерела фінансування (оптимізація використання комерційного кредиту, раціональне управління авансами одержаними, моніторинг чистого оборотного капіталу (ЧОК));

– оптимізація процесів використання оборотних активів підприємства Надалі детальніше розглянемо кожен з напрямків.

Подальше зміцнення власного капіталу як основного джерела фінансування та інвестицій у розвиток. Враховуючи досить високу прибутковість ТОВ «НОВА ПОШТА» та її здатність генерувати значний нерозподілений прибуток, необхідно продовжувати політику максимального реінвестування прибутку для фінансування оборотних потреб та стратегічного розвитку. Це дозволить ще більше підвищити фінансову незалежність та знизити потребу у зовнішніх запозиченнях. Наприклад, встановлення цільового коефіцієнту реінвестування прибутку на рівні 80-90% від чистого прибутку, якщо це не суперечить дивідендній політиці власників. Для реалізації надзвичайно масштабних стратегічних проектів, пов'язаних з відбудовою, подальшою модернізацією (наприклад, поглиблена роботизація логістичних хабів, значне розширення міжнародних мереж), доцільно активно формувати цільові інвестиційні фонди та резерви за рахунок нерозподіленого прибутку. Це забезпечить акумулювання достатніх власних коштів для довгострокових інвестицій, зменшить залежність від зовнішніх запозичень для цих цілей та підвищить фінансову стійкість підприємства до зовнішніх шоків [29].

Раціоналізація управління довгостроковими зобов'язаннями з метою оптимізації вартості капіталу та використання можливостей ринку. Регулярний аналіз пропозицій банків, міжнародних фінансових організацій та інших інституцій щодо довгострокових кредитів та інвестиційних позик є необхідним. Метою є не тільки залучення нових коштів для стратегічного розвитку (наприклад, для інвестицій у відбудову інфраструктури або розширення логістичних хабів), а й рефінансування існуючих довгострокових зобов'язань на більш вигідних умовах (менші відсоткові ставки, гнучкіші графіки погашення). Розгляд можливості залучення коштів через випуск корпоративних облігацій може стати ефективною альтернативою банківському кредитуванню, дозволяючи залучати значні обсяги коштів від широкого кола інвесторів та, потенційно, на більш привабливих умовах, а також підвищити публічність компанії. Хоча довгострокові зобов'язання є стабільнішими, їх зростання вимагає постійного аналізу показників боргового навантаження (наприклад, коефіцієнт боргу до власного капіталу, коефіцієнт покриття відсотків) для підтримки фінансової стійкості та збереження позитивної кредитної історії [17, 36].

Оптимізація структури та використання поточних зобов'язань як джерела фінансування. Продовжувати практику активного використання кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги як "безкоштовного" джерела фінансування. Важливо вести конструктивні переговори з постачальниками щодо збільшення термінів відстрочки платежу, не допускаючи при цьому прострочень, які можуть призвести до штрафів або погіршення ділових відносин. Оскільки ТОВ «НОВА ПОШТА» активно отримує аванси від клієнтів, важливо максимально ефективно використовувати ці кошти до моменту надання послуг. Це може включати тимчасове розміщення на короткострокових депозитах або використання для фінансування поточних операційних потреб, що дозволить зменшити потребу в інших джерелах. Хоча від'ємне значення ЧОК для компанії з високою оборотністю, як «НОВА ПОШТА», не є критичним показником неплатоспроможності, компанії слід постійно моніторити цей показник. Заходи

з оптимізації структури поточних активів та зобов'язань, як це було продемонстровано у 2024 році (зменшення негативного значення ЧОК), є бажаними для подальшого зміцнення ліквідності та підвищення фінансової гнучкості, особливо в умовах непередбачуваних викликів [13, 20].

Оптимізація процесів використання оборотних активів. Для прискорення оборотності капіталу та мінімізації потреби в ньому, ТОВ «НОВА ПОШТА» слід зосередитись на покращенні управління грошовими коштами. Впровадження сучасних систем Cash Management дозволить покращити прогнозування та оперативне управління грошовими потоками, зменшуючи нераціонально високі залишки на рахунках та підвищуючи ліквідність. Важливим напрямком є також поліпшення управління дебіторською заборгованістю. Автоматизація контролю за термінами оплати, застосування систем скорингу клієнтів та диференціація умов оплати сприятиме прискоренню інкасації та зниженню ризиків неплатежів. Необхідно також здійснити раціоналізацію управління запасами. Запровадження принципів Just-In-Time (JIT) або інших Lean-підходів [2], а також використання сучасних складських технологій та систем обліку [10], дозволить мінімізувати обсяги запасів без шкоди для операційної діяльності, знижуючи витрати на зберігання та вивільняючи капітал [34]. Комплексне вдосконалення всіх етапів операційної діяльності – від закупівлі сировини/матеріалів до отримання коштів від реалізації продукції/послуг – призведе до скорочення операційного та фінансового циклів [38].

Максимальне прискорення цих циклів дозволить значно підвищити оборотність оборотного капіталу та збільшити обсяг реалізації за одиницю капіталу.

На основі проведеного аналізу стану механізму формування та використання оборотного капіталу на підприємстві, а також з урахуванням виявлених проблемних аспектів і визначених ключових напрямів оптимізації, у табл. 3.2 узагальнено практичні рекомендації щодо вдосконалення системи управління оборотним капіталом. Запропоновані заходи мають прикладне значення для ТОВ «НОВА ПОШТА» і спрямовані на підвищення ефективності

використання оборотних ресурсів у динамічних умовах сучасного економічного середовища.

Таблиця 3.2.

Рекомендації щодо підвищення ефективності управління оборотним капіталом ТОВ «НОВА ПОШТА» в сучасних реаліях

Аспект управління оборотним капіталом	**Поточна ситуація / Контекст**	**Рекомендовані заходи**	**Очікуваний результат**
Формування оборотного капіталу			
Власний капітал	Значне зростання за рахунок реінвестованого прибутку, є ключовим джерелом.	Продовження політики реінвестування для сталого розвитку; цільове формування інвестиційних фондів та резервів за рахунок нерозподіленого прибутку для реалізації масштабних стратегічних проектів.	Подальше зміцнення фінансової автономії та фундаменту для зростання; забезпечення стабільного та незалежного фінансування ключових інвестицій.
Короткострокові кредити банків	Повне погашення (нульове значення у 2023-2024 рр.).	Уникнення залучення як основного джерела; використання лише як резервного механізму для покриття короткочасних піків ліквідності за найвигідніших умов.	Мінімалізація фінансових ризиків та вартості капіталу; підвищення фінансової стійкості.
Довгострокові зобов'язання	Значне зростання, використовуються для інвестиційних проектів.	Активний моніторинг ринку для рефінансування та залучення нових коштів для розвитку інфраструктури (в т.ч. від міжнародних фінансових організацій); диверсифікація джерел (наприклад, випуск облігацій).	Оптимізація вартості довгострокового капіталу; забезпечення стабільного та масштабного фінансування розвитку та відбудови.
Поточні зобов'язання (комерційний кредит, аванси)	Ефективне використання як "безкоштовного" джерела; зростання за товари/послуги та аванси.	Продовження переговорів з постачальниками щодо збільшення термінів відстрочки; раціональне та ефективне управління авансами одержаними до моменту виконання зобов'язань.	Максимальне використання "безкоштовного" капіталу; покращення показників ліквідності та гнучкості.

Продовження табл. 3.2

Використання оборотного капіталу			
Управління грошовими коштами	Необхідність оптимізації залишків та прискорення оборотів.	Впровадження сучасних систем Cash Management; регулярне планування та прогнозування грошових потоків.	Зменшення нераціонально високих залишків; підвищення ліквідності; покращення платоспроможності.
Управління дебіторською заборгованістю	Потреба в ефективному стягненні та мінімізації ризиків неплатежів.	Автоматизація контролю за термінами оплати; застосування систем скорингу клієнтів; диференціація умов оплати.	Прискорення інкасації; зниження рівня безнадійної заборгованості; оптимізація фінансового циклу.
Управління запасами	Актуальність оптимізації обсягів та мінімізації витрат на зберігання.	Впровадження принципів Just-In-Time (JIT) або Lean-підходів; застосування сучасних складських технологій та систем обліку.	Зниження витрат на зберігання; мінімізація ризиків застарівання запасів; вивільнення капіталу.
Операційний та фінансовий цикли	Необхідність подальшого прискорення оборотності оборотного капіталу.	Комплексне вдосконалення всіх етапів операційної діяльності (від закупівлі до отримання коштів).	Максимальне прискорення оборотності оборотного капіталу; збільшення обсягу реалізації за одиницю капіталу.

Джерело: розроблено автором

Отже, для забезпечення подальшого сталого розвитку, підвищення конкурентоспроможності та фінансової стійкості ТОВ «Нова Пошта» в сучасних умовах, критично важливим є постійне вдосконалення механізму управління оборотним капіталом. Комплексний підхід до цієї задачі передбачає оптимізацію як джерел формування капіталу, так і ефективності його використання.

З точки зору формування капіталу, підприємству рекомендовано й надалі максимально зміцнювати власний капітал через реінвестування прибутку та цільове створення інвестиційних фондів і резервів для реалізації масштабних проектів. Важливим також є раціональне управління довгостроковими зобов'язаннями з диверсифікацією джерел запозичень та оптимізацією їхньої вартості, а також ефективне використання поточних зобов'язань як "безкоштовних" джерел фінансування.

Щодо використання оборотних активів, ключовим є оптимізація процесів управління грошовими коштами, дебіторською заборгованістю та запасами. Це включає впровадження сучасних систем Cash Management, автоматизацію контролю за розрахунками та застосування Lean-підходів до управління запасами. Такі заходи дозволять значно скоротити операційний та фінансовий цикли, прискорюючи оборотність капіталу та вивільняючи ресурси.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі бакалавра досліджено теоретичні основи та проаналізовано механізм формування і використання оборотного капіталу підприємств у сучасних економічних умовах, а також розроблено пропозиції щодо його удосконалення. Для практичного аналізу обрано ТОВ «НОВА ПОШТА», що дає змогу розглянути особливості формування та використання оборотного капіталу в реальних умовах.

Досліджено сутність, структуру та класифікацію оборотного капіталу підприємств. Визначено, що оборотний капітал є оборотний капітал є важливою складовою фінансових ресурсів підприємства, що забезпечує його операційну діяльність. Особливу увагу приділено двоїстому розумінню оборотного капіталу, який може трактуватися як валовий, що відображає загальну суму оборотних активів, та як чистий – різниця між оборотними активами та поточними зобов’язаннями. З позиції валового оборотного капіталу його структура включає грошові кошти, дебіторську заборгованість, запаси та витрати майбутніх періодів. Водночас з позиції чистого оборотного капіталу структура визначається як різниця між цими активами і поточними зобов’язаннями, що відображає фінансову ліквідність і здатність підприємства своєчасно виконувати короткострокові зобов’язання. Аналіз різних підходів до класифікації за джерелами формування, стадіями кругообігу та елементами складу дозволив глибше усвідомити багатоаспектність оборотного капіталу та його значення у функціонуванні підприємства.

Розглянуто механізм формування та використання оборотного капіталу (МФВОК) як інтегровану систему. Вона охоплює чітко визначену мету, взаємопов'язані структурні компоненти (планування, формування джерел, управління використанням, контроль та оцінка) та різноманітні інструменти впливу (планування, оптимізації джерел, операційного управління, контролю та коригування).

Такий системний підхід забезпечує безперервність операційної діяльності підприємства, підтримання його платоспроможності та ліквідності, а також максимізацію прибутку за рахунок ефективного управління оборотним капіталом. МФВОК сприяє своєчасному та збалансованому забезпеченню підприємства необхідними оборотними ресурсами, що дозволяє йому зміцнювати свої позиції на ринку та забезпечувати сталий розвиток.

Організаційно-фінансова характеристика ТОВ «НОВА ПОШТА» показала, що підприємство є лідером українського ринку експрес-доставки з стабільною динамікою розвитку та значними обсягами діяльності. Виявлено, що конкурентні переваги компанії базуються на ефективній логістичній інфраструктурі, широкій мережі відділень і впровадженні інноваційних рішень для обслуговування клієнтів. Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування підприємства підкреслив важливість таких факторів, як рівень конкуренції, економічна стабільність країни і якість управлінських процесів, що прямо впливають на фінансові результати і наголошують на необхідності раціонального управління капіталом.

Аналіз структури та джерел формування оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА» за 2022-2024 роки виявив динамічний розвиток та високу адаптивність компанії до економічних умов. Спостерігається значне зростання оборотних активів, особливо ліквідної частини, що вказує на розширення операційної діяльності та підвищення фінансової гнучкості. Компанія демонструє ефективність управління оборотними активами через оптимізацію запасів та зниження частки дебіторської заборгованості. У структурі фінансування відзначено посилення фінансової автономії за рахунок зростання власного капіталу, а також цільове залучення довгострокових позикових коштів. Позитивним аспектом є відмова від короткострокових банківських кредитів та ефективне використання поточних зобов'язань. Незважаючи на від'ємний чистий оборотний капітал, що є типовим для компаній з високою оборотністю, ефективне управління грошовими потоками забезпечує стабільність та

платоспроможність. Загалом, ТОВ «НОВА ПОШТА» демонструє зрілий рівень фінансового менеджменту, ефективно функціонуючи.

Оцінка ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «НОВА ПОШТА» показала позитивну динаміку більшості показників, що свідчить про достатньо ефективне управління оборотним капіталом компанії. Зокрема, аналіз коефіцієнтів оборотності оборотного капіталу та тривалості одного обороту вказує на прискорення його кругообігу, що сприяє вивільненню частини коштів з обороту. Однак, були виявлені й потенційні резерви для подальшого підвищення ефективності, зокрема через оптимізацію окремих складових оборотних активів та скорочення періоду інкасації дебіторської заборгованості.

У ході дослідження оптимізації формування та використання оборотного капіталу підприємств в сучасних реаліях сформовано комплексний підхід до оптимізації формування і використання оборотного капіталу, актуальний для підприємств в умовах економічної нестабільності. Виокремлено ключові напрями вдосконалення, зокрема: управління запасами (впровадження JIT, ABC/XYZ-аналіз), дебіторською заборгованістю (чітка кредитна політика, оцінка платоспроможності контрагентів), грошовими потоками (прогнозування, оптимізація графіків платежів), структурою фінансування (поєднання джерел, контроль вартості капіталу) та цифровізацією фінансових процесів (впровадження ERP-систем, автоматизація обліку та аналітики). Встановлено, що ефективність цих заходів залежить від їх цілісної інтеграції у систему фінансового управління підприємством. Такий підхід сприяє зниженню ризиків, підвищенню ліквідності та забезпеченню стійкого розвитку у довгостроковій перспективі.

У результаті розробки шляхів підвищення ефективності управління оборотним капіталом ТОВ «НОВА ПОШТА» було сформульовано комплекс рекомендацій, спрямованих на зміцнення власного капіталу через реінвестування прибутку, раціоналізацію управління довгостроковими та поточними зобов’язаннями, а також оптимізацію використання оборотних активів шляхом впровадження сучасних фінансових та логістичних

інструментів. Запропоновані заходи передбачають не лише поліпшення структури капіталу і підвищення ліквідності, а й забезпечення більш гнучкого та адаптивного фінансового менеджменту, що дозволяє оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища та мінімізувати потенційні ризики. Впровадження рекомендацій створить надійний фундамент для сталого розвитку підприємства, сприятиме підвищенню його конкурентоспроможності та забезпеченню ефективнішого використання ресурсів в умовах сучасної економічної кон’юнктури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарук Т. Г., Заїчко І. В., Заїчко, І. Д. Роль фінансових ресурсів в інноваційно-інвестиційному розвитку підприємств. *Академічні візії.* 2024. (27). URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/927

2. Борзенко В., П'ятак Т., Кочетова Т., Троян А. Комплексний підхід до оптимізації оборотного капіталу підприємства. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки).* 2021. № (1). С. 59–63. URL: https://doi.org/10.20998/2519-4461.2020.1.59.

3. Бровко Л. І., Юрченко А. А., Королькова. Т. В. Оптимізація оборотних активів та їх вплив на діяльність підприємства. *Інвестиції: практика та досвід.* 2021. № 2. С.16-22. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.2.16.

4. Брушко Ґ. В. Методологічні основи управління оборотним капіталом. Проблеми матеріальної культури. *Економічні науки.* 2010. № 179. С. 31-33.

5. Васелевський М. та ін. Економіка логістичних систем : Монографія / За наук. ред. Є. Крикавського та С. Кубіва. Львів : В-во Національного університету «Львівська політехніка», 2008. 596 с.

6. Василенко В.А., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління: навч. посіб. Київ: Фінанси, 2023. 396 с.

7. Власова Н. О. Управління оборотними активами в підприємствах роздрібної торгівлі: монографія. Харків: ХДУХТ, 2014. 258 с.

8. Гаватюк Л. С., Захарчук І. О. Теоретичні аспекти сутності управління оборотними активами підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Випуск 6 (11). С.107-110. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/11_2017/22.pdf.

9. Гайбура Ю.А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Кам'янець-Подільський : ПДАТУ, 2021. 176 с.

10. Горох О.В., Ткаченко В.С. Управління оборотними активами підприємства в умовах цифровізації. URL: https://localhost:4000/bitstreams/0f2021d6-993c-41c5-bf16-f6ec7b700600/download

11. Гоцуляк С.М. Деякі аспекти управління оборотним капіталом підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень.* № 41(2). С. 38-44.

12. Гринюк І. М. Економічна сутність оборотних активів та їх типологія. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific EJournal.* 2016. Vol. 2. № 4. P. 64–74. Mode of access: www.arejournal.com.

13. Дехтяр Н. А., Дейнека О. В., Голик Д. В. Оптимізація структури оборотних активів підприємства. *Східна Європа: Економіка, бізнес та управління.* 2018. Випуск 1 (12). С. 289-293.

14. Дробошевська Т. В., Фільштейн Л. М. Економічна сутність оборотного капіталу, його роль у фінансово-господарській діяльності підприємства. *Наукові записки.* 2012. № 12. Ч. 1. С. 201-207.

15. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 238 с

16. Єпіфанова, І. Ю., Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність : електронний практикум. 2-ге вид., доп. Вінниця : ВНТУ, 2022. 144 с

17. Загородна О., Серединська В. Діагностика фінансового стану і стійкості функціонування підприємства. *Економічний аналіз.* 2024. № 7. С. 262-264.

18. Звіт про управління ТОВ «НОВА ПОШТА» за 2024 р. URL: https://site-assets.novapost.com/7c3a6fb4-89be-417b-918e-c55da1a31d23.pdf

19. Звіти зі сталого розвитку ТОВ «НОВА ПОШТА» 2020-2024рр. URL: https://novaposhta.ua/csr/

20. Ковернінська Ю. Діагностика фінансового стану суб'єктів господарювання в умовах невизначеності та ризику. *Цифрова економіка та економічна безпека.* 2024. (4 (13). С. 198-203. URL: http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/440

21. Косарєва І.П., Великий Ю.М., Капустенко Ю.М. Теоретичні основи систематизації поняття «оборотний капітал» та характеристика його складових елементів. *Економіка і суспільство. Електронний фаховий журнал Мукачівського державного університету.* 2018. Випуск №16. С. 382-388.

22. Кравченко О. С., Іванова Г. М. Оборотні активи: сутність, особливості формування та місце в фінансово-економічному механізмі управління підприємством. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2011. № 5. Т. 2. С. 29-32.

23. Кравчук І.В. Внутрішні механізми фінансової стабілізації. *Фінанси України.* 2020. № 8. С. 54-59.

24. Круш П.В., Мастюк Д.О. Еволюція теоретичних підходів визначення сутності капіталу підприємства. *Національний Технічний Університет України «КПІ»* Вип. № 12. 2015. URL: http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/45314

25. Литвинов А., Остапенко Р., Горох О. Оптимізація оборотного капіталу в умовах невизначеності. *Економіка та суспільство*. 2024. (63). URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-58

26. Літвінов О.С., Гуменюк І.О. Управління оборотним капіталом підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2021. С. 103-107.* URL: http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2021/284-285/pdf/%D0%9D%D0%92%207-8%20(284-285)%202021.pdf#page=103

27. Лопатовська О., Нікольчук Ю., Бондарук С. Особливості фінансового аналізу оборотних активів підприємства. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2025. *338*(1). С. 457-464. https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-67

28. Магопець О.А., Шалімова Н.С., Черновол О.М. Фінансовий аналіз: видання 2-ге випр. і допов. Кропивницький: ЦНТУ. 2022. 230 с.

29. Островська Г.Й. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2022. 576 с.

30. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ М-ва фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text

31. Роганова Г.О., Кравченко І.В. Прогнозування забезпеченості оборотним капіталом підприємства. *Ефективна економіка.* 2020. №2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/81.pdf. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.2.79.

32. Рожелюк В., Хархут Н. Роль фінансових інструментів в аналітичній оцінці фінансового стану підприємства. *Економічний аналіз.* 2022. Вип. 3(19). С.221-223.

33. Сорока Р.С. Обіговий капітал: генезис, сутність та функції. *Науковий вісник НЛТУ України. Львів НЛТУ України.* 2007. Вип. 17.2. С. 213–220 URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/17_2/213_Soroka_17_2.pdf

34. Сурніна К.С. Послідовність використання аналітичних процедур при аудиті оборотних активів акціо- нерних товариств. С. 122-125. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/59542/35Surnina.pdf?sequence=1

35. ТОВ «Нова пошта» - офіційна сторінка. URL: https://novaposhta.ua

36. Третяк О. Оцінка фінансового стану акціонерних товариств. *Фінанси України.* 2023. № 12. С. 95-102.

37. Фінансова звітність ТОВ «НОВА ПОШТА». URL: https://clarity-project.info/edr/31316718/yearly-finances

38. Фроленко Р.В. Аналітична складова управління оборотним капіталом підприємства: концептуальний підхід. *Інноваційна економіка. Науково-виробничий журнал.* 2016. 1-2. С. 98-103.

39. Ходжва К. Я., Кузенко Т.Б. Оборотний капітал підприємства: його сутність та значення. *Харківський національний економічний університет, Україна.* URL: http://www.rusnauka.com/27_OINXXI_2011/Economics/14_92290.doc.htm

40. Швидка О.П. Роль оборотного капіталу в забезпеченні прибутковості підприємства. *Вісник Криворізького економічного інституту КНУ.* 2013. № 2. С. 39-44.

ДОДАТКИ

Додаток А

Види діяльності ТОВ «НОВА ПОШТА»

Види діяльності:	52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту 53.20 Інша поштова та кур'єрська діяльність 86.90 Інша діяльність у сфері охорони здоров'я 86.21 Загальна медична практика 85.60 Допоміжна діяльність у сфері освіти 85.59 Інші види освіти, н.в.і.у. 82.99 Надання інших допоміжних комерційних послуг, н.в.і.у. 78.30 Інша діяльність із забезпечення трудовими ресурсами 73.11 Рекламні агентства 70.22 Консультування з питань комерційної діяльності й керування 66.22 Діяльність страхових агентів і брокерів 64.19 Інші види грошового посередництва 56.10 Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування 46.18 Діяльність посередників, що спеціалізуються в торгівлі іншими товарами 52.10 Складське господарство 49.41 Вантажний автомобільний транспорт 47.91 Роздрібна торгівля, що здійснюється фірмами поштового замовлення або через мережу Інтернет 47.78 Роздрібна торгівля іншими невживаними товарами в спеціалізованих магазинах 47.62 Роздрібна торгівля газетами та канцелярськими товарами в спеціалізованих магазинах 47.54 Роздрібна торгівля побутовими електротоварами в спеціалізованих магазинах 47.43 Роздрібна торгівля в спеціалізованих магазинах електронною апаратурою побутового призначення для приймання, записування, відтворювання звуку й зображення 47.19 Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах 46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту

Джерело: [35]

Додаток Б

Організаційна структура ТОВ «НОВА ПОШТА»

Рівень	Назва підрозділу	Підпорядкування	Загальний опис функціоналу
1	Генеральний директор	—	Загальне стратегічне управління компанією, прийняття ключових управлінських рішень.
2	Дирекція з логістики	Генеральний директор	Організація всієї логістики: транспортування, склади, доставка.
3	Департамент вантажної логістики	Дирекція з логістики	Планування та контроль перевезення вантажів.
4	Управління транспорту	Департамент вантажної логістики	Координація та управління транспортними ресурсами
5	Відділ диспетчеризації	Управління транспорту	Моніторинг перевезень, координація у реальному часі
5	Відділ планування маршрутів	Управління транспорту	Оптимізація логістичних маршрутів
5	Відділ експлуатації автопарку	Управління транспорту	Технічне обслуговування, облік транспорту.
4	Управління складської логістики	Департамент вантажної логістики	Управління роботою складів та вантажообігом
5	Відділ приймання/відправки	Управління складської логістики	Контроль за прийманням і відвантаженням товарів
5	Відділ зберігання	Управління складської логістики	Забезпечення умов для належного зберігання вантажів
5	Відділ обробки вантажів	Управління складської логістики	Сортування, маркування, підготовка вантажів до доставки
2	Дирекція по роботі з клієнтами	Генеральний директор	Забезпечення високого рівня сервісу та зворотного зв’язку з клієнтами
3	Департамент підтримки клієнтів	Дирекція по роботі з клієнтами	Супровід звернень та сервісної підтримки
4	Відділ кол-центру	Департамент підтримки клієнтів	Обробка дзвінків і запитів клієнтів
4	Відділ претензійної роботи	Департамент підтримки клієнтів	Розгляд скарг, рекламацій, компенсацій
4	Відділ обслуговування корпоративних клієнтів	Департамент підтримки клієнтів	Підтримка ключових B2B-клієнтів
2	IT-дирекція	Генеральний директор	Технологічна інфраструктура, внутрішні та клієнтські IT-сервіси
3	Департамент розробки ПЗ	IT-дирекція	Розробка та впровадження програмного забезпечення

Продовження додатку Б

4	Відділ фронтенд-розробки	Департамент розробки ПЗ	Користувацький інтерфейс (мобільні додатки, сайти)
4	Відділ бекенд-розробки	Департамент розробки ПЗ	Серверна логіка, бази даних
3	Департамент інфраструктури	IT-дирекція	Надійність і безперервність IT-інфраструктури
4	Відділ системного адміністрування	Департамент інфраструктури	Сервери, мережі, хмарні сервіси
4	Відділ технічної підтримки	Департамент інфраструктури	Підтримка внутрішніх користувачів та обладнання
2	Фінансова дирекція	Генеральний директор	Фінансове планування, бюджетування, бухгалтерський облік, звітність
2	Дирекція з розвитку мережі	Генеральний директор	Розширення географії присутності, відкриття нових філій та відділень
2	Філії (територіальні)	Генеральний директор	Забезпечення операційної діяльності у відповідних регіонах, надання основних логістичних послуг клієнтам
3	Київська філія	Філії	-
3	Харківська філія	Філії	-
3	….	Філії	-

Джерело: [18]

Додаток В

Обсяг та структура оборотних активів (валового оборотного капіталу) ТОВ «НОВА ПОШТА» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.		2023		Абсолютне відхилення 2023/2022	Відносне відхилення 2023/2022	2024 р.		Абсолютне відхилення 2024/2023	Відносне відхилення 2024/2023
	(млн грн)	(%)	(млн грн)	(%)	(млн грн)	(%)	(млн грн)	(%)	(млн грн)	(%)
Запаси	422,16	12,29	413,81	9,55	-8,35	-1,98	398,12	5,66	-15,69	-3,79
*у т.ч. Виробничі запаси	417,39	12,15	391,02	9,03	-26,37	-6,32	374,61	5,32	-16,41	-4,2
*у т.ч. Товари	4,77	0,14	22,8	0,53	18,03	378,3	23,52	0,33	0,72	3,17
Дебіторська заборгованість	2254,55	65,62	2811,05	64,88	556,49	24,68	3575,92	50,81	764,88	27,21
*у т.ч. за продукцію, товари, роботи, послуги	968,84	28,2	1138,3	26,27	169,46	17,49	1640,04	23,3	501,74	44,08
*у т.ч. за виданими авансами	146,1	4,25	160,44	3,7	14,33	9,81	191,58	2,72	31,14	19,41
*у т.ч. з бюджетом	48,14	1,4	53,9	1,24	5,77	11,98	54,5	0,77	0,59	1,1
*у т.ч. з нарахованих доходів	588,55	17,13	1302,77	30,07	714,22	121,35	1679,19	23,86	376,42	28,89
*у т.ч. інша поточна дебіторська заборгованість	502,92	14,64	155,63	3,59	-347,29	-69,05	10,62	0,15	-145,02	-93,18
Поточні фінансові інвестиції	73,26	2,13	3,78	0,09	-69,48	-94,84	332,47	4,72	328,69	8686,23
Гроші та їх еквіваленти	673,52	19,6	1079,27	24,91	405,75	60,24	2659,57	37,79	1580,3	146,42
Витрати майбутніх періодів	11,95	0,35	24,54	0,57	12,59	105,35	71,43	1,01	46,89	191,03
Інші оборотні активи	0,28	0,01	0	0	-0,28	-100	0	0	0	0
Разом ОА	3435,73	100	4332,45	100	896,72	26,1	7037,51	100	2705,07	62,44

Джерело: розраховано автором на основі [37]

Додаток Г

Динаміка обсягу та складу джерел формування оборотних активів (валового оборотного капіталу) ТОВ «НОВА ПОШТА» за 2022-2024 рр.

Показник	На кінець 2022 року, млн грн	На кінець 2023 року, млн грн	На кінець 2024 року, млн грн	Абсолютне відхилення 2023/2022, млн грн	Відносне відхилення 2023/2022, %	Абсолютне відхилення 2024/2023, млн грн	Відносне відхилення 2024/2023, %
I. Власний капітал	6516,07	9508,31	11588,38	2992,24	45,92	2080,07	21,88
Зареєстрований (пайовий) капітал	4,65	4,65	4,65	0	0	0	0
Додатковий капітал	27,3	27,3	27,3	0	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	6484,12	9476,35	11556,42	2992,23	46,15	2080,07	21,95
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення	3787,63	5337	9130,39	1549,37	40,9	3793,39	71,08
Довгострокові кредити банків	1454,75	1912,64	5074,71	457,9	31,48	3162,07	165,32
Інші довгострокові зобов’язання	2332,89	3424,36	4055,68	1091,47	46,79	631,32	18,44
III. Поточні зобов’язання і забезпечення	5451,22	8256,4	10747,82	2805,18	51,46	2491,42	30,18
Короткострокові кредити банків	76	0	0	-76	-100	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:							
довгостроковими зобов’язаннями	2368,73	3393,97	5175,54	1025,24	43,28	1781,57	52,49

Продовження додатку Г

товари, роботи, послуги	1259,48	1857,49	2019,06	598,01	47,48	161,57	8,7
розрахунками з бюджетом	570,84	655,33	1004,55	84,49	14,8	349,22	53,29
розрахунками зі страхування	77,64	85,12	121,39	7,48	9,63	36,27	42,61
розрахунками з оплати праці	419,22	595,76	728,2	176,54	42,11	132,44	22,23
за одержаними авансами	49,74	64,89	111,01	15,15	30,46	46,13	71,09
за розрахунками з учасниками	6,5	883,93	896,79	877,43	13498,89	12,86	1,46
Поточні забезпечення	435,26	695,71	682,72	260,45	59,83	-12,99	-1,87
Інші поточні зобов’язання	187,8	24,21	8,56	-163,59	-87,11	-15,65	-64,63
Баланс (Загальна сума джерел)	15754,92	23101,71	31466,58	7346,79	46,63	8364,87	36,21

Джерело: розраховано на основі [37]